

Nr. 12.

20 fl.

**BIBLIOTECA POPORALA
A „ASOCIAȚIUNII“**

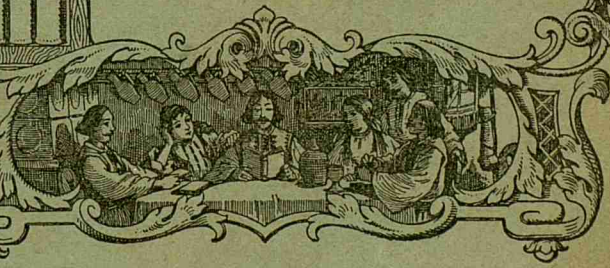
Dr. Gr. Borogvanu.

IONEL.

Principii morale și creștinești de educațiune.

Cartea I.

FAMILIA.

Biblioteca populară a „Asociațiunii“.

V. GR. BORGOVANU.

I O N E L.

Principii morale și creștinești de educațiune.

Cartea I.

F A M I L I A.

Copilul bine crescut e cea
mai mare avuție.

SIBIIU.

„TIPOGRAFIA” IOSIF MARSCHALL.

1904.

Familia învățătorului D. Bârgăoanu.

— Eu nu sânt nici un domn, nici un mare învățat, nici un moșier bogat și nici un negustor, ce face pe zi daraveri de zeci, ori chiar și de sute de floreni, — ast-fel își începe învățătorul V. B. povestea vieții sale. Dar, dacă un domn mare și bogat — că lumea de azi după domnie se sbate! — mi-ar îmbia și numele, și vrednicia și tot avutul seu; în sfârșit, dacă m'ar îmbia să-'mi schimb starea mea cu a lui, vă jur că n'aș primi, ci aș mai vrea să rămâiu ceea-ce sânt și mă cunoașteți. Și știți, pentru-ce?

Eu sânt azi, mulțămită lui Dumnezeu, de 50 de ani, sânt sănătos ca mărul; bolnav, să zac la pat nu-'mi aduc aminte să fi fost vre-odată; sânt întreg la trup, mă pricep la toate daraverile mele, sânt vesel și îmi place, precum știți, să fac numai bine oamenilor cu care am legături, sau numai îi văd că au nevoie de ajutorul meu. De asemenea, și soția mea, deși e de 42 de ani, totuși e sănătoasă, bine legată, sprintenă ca o căprioară, e deșteaptă, bună la inimă cu toată lumea și îndemânică la toate trebile dinăuntru ale casei, e o gospodină de mâna întâiu; este meșteră mai ales în creșterea copiilor. Ei trebuie să-'i mulțămesc bunătatea celor doi copii ai mei. Despre dânsa nu se vorbește în sat, precum știți, decât atunci când face o faptă bună ce ajunge, fără să vrem și să știm noi, la urechile oamenilor.

Copiii nostri, amândoi sânt deasemenea sănătoși, frumoși și dragălași ca niște porumbei, destul de desghetați la vârsta lor, deschiși la inimă, prietenoși, veseli și voioși. Mai

ales Mărioara noastră (căci Anicuța a murit de mult) este bine făcută, cu fața îmbujurată de sănătate, cu ochi ca mu-rele și cu sprâncenele arcuite — par'că e o icoană, Doamne iartă-mă! Apoi, amândoi sânt supuși și ascultători, sânt silitori la treabă ca furnica din poveste, de le merge pomana. *Prin munca noastră, a părinților, prin silința copiilor, dar' mai ales prin ajutorul lui D-zeu și prin economiile înțelepte ale soției mele* — o fi fost și ceva *noroc* la mijloc — nu știu, destul că, precum știți, azi am ajuns la o stare buni-cică: casă sănătoasă și frumoasă, grădina ca un raiu, pământ destul pentru starea noastră, car cu șese boi, alte vituțe în bătătura, o turmuliță de oi și toate ale casei în belșug. Ast-fel îmi dă mâna să duc, cu toată casa, o vieață tignită și destul de fericită; pot să-'mi plătesc birurile la vreme și să ajut câte cu ce-va și pe cei cu adevărat săraci. Și apoi ce-'mi trebuie mai mult pe lumea asta?

Mai ales copiii nostri sănătoși și cuminiți ne fac multă bucurie. Acestia dau vecinilor și tuturor oamenilor ce-'i văd, mult de vorbit. Lumea se miră și nici prea crede, când vede sau aude vorbindu-se de copiii nostri.

— E ușor domnului învățător, la starea Domniei-Sale să aibă copii isteți și buni. El e putred de bogat și a putut să cheltuiască pentru copii cât a poftit. Nouă nu ne dă mâna să facem așa! — Ast-fel auzi șoptindu-se printre oameni. Eu glumesc adese cu soția mea, când aud vorba aceasta eșită și răspândită, iată așa, în sat. Dar, când mă gândesc cu dinadinsul, aflu că n'ar trebui să glumim cu lucruri d'-al-d'-estea, ci mai mult să avem milă cu lumea, care vorbește fără să-'și dea seamă ce vorbește.

Ascultați, oameni buni, *creșterea copiilor nostri nu costă parale și părinții cei mai săraci pot să facă lucrul acesta.*

Căsătoria din zilele trecute a fiului meu Ionel, care este *înalt ca bradul și frumos ca luna lui Maiu*, a dat oamenilor nou prilej, de vorbă multă. Adevărat, pe Ionel l-am așezat bine, mulțumită lui D-zeu! *El e fericit*, precum ziceți și voi, fraților; dar nu doar pentru-că eu am *bani cu banișă* — vorba ceea, *ci pricina se află cu totul aiurea, unde nici că vă gândiți* — se află în *buna lui creștere.*

O să vă spun chipul, cum am crescut pe Ionel al nostru și o să vedeți că la o *bună creștere nu se cere nici avere, nici bani mulți, ci totul alt lucru*, care lipsește multor bogătași și pe care îl poate avea și cel mai sărac părinte, întocmai ca și cel bogat, dacă va pofti.

Dar, povestea e lungă. O să v-o spui întregă, în adunările sau șezătorile noastre din anul acesta.

Creșterea învățătorului Bârgăoanu.

Ziceam în rândul trecut, că vă voi spune, cum de Ionel al nostru a ajuns atât de bine . . . Incep astăzi această poveste, pe cât de lungă, pe atât de folositoare celor ce o vor asculta cu pricepere . . .

Un copil, în ceea-ce privește desvoltarea lui, seamănă, în unele puncte, cu leguma. Ast-fel, când vrei să ai legume bune și frumoase, pe lângă un pământ potrivit, îți trebuie mai întâi *sămânță bună* și sănătoasă și apoi *îngrijire bună*. Dacă lipsește unul din aceste două lucruri, n-o să ajungi la nimic. Dacă ai sămâna în pământ cât de bun, sămânță

necoaptă ori cu ce-va scăderi, negreșit că ar răsări niște plăntișoare; dar ori-cât ai gunoi pământul, ori-cât le-ai uda și le-ai plivi; în sfârșit, ori-cum le-ai purta de grije, ele tot oflitate ar rămânea și, pe urmă ar peri cu totul. Tot la acest sfârșit ai ajunge și dacă ai pune sămânța cât de bună, dar n'ai îngrijii cum se cade de plăntișoarele răsărite: ori că le-ar mânca purecii, sau omidele, ori că s'ar usca și ar peri înainte de vreme.

Intocmai se întâmplă și cu *creșterea copiilor*.

Știți zicătoarea: *așchia nu sare departe de tăetor!* Eu avui mare noroc să am părinți sănătoși, întregi și de legătură aproape desăvârșită. Părinții mei mai trăesc și azi. Tata e de 75 de ani; dar cu toată sumedenia aceasta de ani, ce-'i poartă în cârcă, el și azi e sănătos, sprinten și lucrează ca unul de 40 de ani, deși are cu ce să trăească. Și de sfaturile lui înțelepte profităm nu numai noi, familia lui, ci ori-cine voește să-'l asculte. În mai multe rânduri a fost primar. Binefacerile lui cătră văduve, orfelini și cătră săraci sânt cunoscute și dincolo de satul nostru. Tată-meu e bun ca sânul mamei. — Mama azi e de 70 de ani. Și ea se bucură încă de o sănătate bună; e mintoasă și gata la ori-ce lucru ce-'l poate birui cu puterile sale. Nimic nu se întâmplă în gospodăria casei, fără să se auză întâiu cuvântul ei. Mai ales la creșterea copiilor mei luă mama mea o parte prea însemnată. Nevasta mea, fără sfatul și ajutorul mamei, de sigur că n'ar fi putut să facă din Ionel ceea-ce este. Dânsa, mult încercată, diregea toate măsurile de creștere ale copiilor nostri. Dânsa povățuia pe nevastă-mea cum să-'i alăpteze și să-'i hrănească. Par'că și azi o aud zicând:

— Nu uita, dragă Mărioară, că *copilul căruia nu-i zimbește mama, nu poate ajunge om desăvârșit. — Mama valorează pentru copilașul ei mai mult decât o sută de dascăli. . .*

Buna mea mamă, în vreme ce noi eram cuprinși cu treburile casei, supraveghia și mișcările și jocurile și plimbările și micile lucrări ale copiilor. În fața ei, senină dar impunătoare, nu se putea rosti nici un cuvânt împotriva bunei cuviințe și a bunelor moravuri. Ea ar fi fost în stare să sfășie pe acea servitoare, care ar fi îndrăsnit să facă măcar o glumă proastă în fața copilului. Ast-fel au fost și mai sânt încă părinții mei. Din *sămânța lor sănătoasă* am răsărit eu și avui marele noroc să vin *sănătos și voinic pe lume*; apoi și îngrijirile ce mi-au dat părinții, n'au lăsat nimic de dorit. Când m'am deșteptat, îmi aduc aminte că creșteam și mă simțiam într'un raiu de mulțămiri, și trupește și sufletește. Mi-se da tot ce cereau trebuințele cele sănătoase ale trupului și dorințele cele bune ale sufletului. Și părinții mei știură să-mi cucerească *încrederea* în așa măsură, că eu le descopeream și le spuneam tot ce îmi trecea prin minte. Înaintea lor nu tănuiam nimic. Prin aceasta le dădui prilej să mă poată păzi de multe lucruri și obiceiuri rele, ce le puteam vedea zilnic la tovarășii mei de joc și mai târziu la camerazii de școală. Lasă că grija lor de căpetenie era să înlătore dela mine, cu desăvârșire, pe copiii prihăniți. Când mă făcui mai mărișor și isprăvisem școala, tatăl meu, cum era un prea bun gospodar și eu eram singur la părinți, a hotărât să mă facă învățător, căci cătră aceasta meserie mă trăgea inima. Astfel m'a trimis la Năsăud în

școala preparandială. Înainte de a pleca, înțeleapta mea mamă îmi dădù fel-de-fel de povețe, cum să mă port cu lumea și mai ales față cu fete și cu femei. Când veneam și eram pe-acasă, în vacanță, părinții mei amândoi aveau pururea ochii deschiși în patru, asupra-'mi. Ei nu mă opreau nici dela petrecerile flăcăilor și ale fetelor, dela horă și dela nunți, unde mă luau cu dânșii. Ei erau foarte bucuroși la oaspeți; casa lor era deschisă și masa era pusă pentru străini și pentru ori-ce om cu purtări alese. Dela biserică și dela învățatura preotului, — pentru-că pe atunci nu era școală în satul nostru — nu lipseam nici-odată. Când tatăl meu era primar, îmi dădea voe să fiu de față la sfaturile lui, cu jurații satului. De multe-ori, când venea în sat suprefectul, ori chiar și prefectul, cu alaiul, — îi primea tatăl meu, în fruntea consilierilor. Nici de aci nu lipseam eu. Pe tot locul ascultam în tăcere ce vorbeau cei mai mari, mai pățiți și mai învățați și numai atunci răspundeam scurt, când mă întreba cine-va ce-va. Când ziceau tatei: — Bine, neică, ce caută aci flăcăiandrul acesta? Nu-i aici locul lui! — Tata răspundea smerit: — Lăsați-'l, nene, să învețe dela noi ce și cum să lucreze și cum să se poarte în vieată. — Lucrurile acestea nu poate să le învețe din cărți. Știți vorba bătrânească: *Sfatul și înțelepciunea vieții nu se învață dela școală, ci dela cei încărunțiți în vârtejul lumii!*

După-ce am isprăvit preparandia, tatăl meu m'a luat cu sine la cea dintâiu *esposiție românească*, ce o făcură fruntașii neamului nostru la Sibiiu. Ce lucruri minunate nu am văzut acolo: Case frumoase, vite de soiu, sămințe și

poame alese! Dar apoi ce unelte, ce haine!.. Am vizitat și comuna românească *Săliște*, unde se află o școală frumoasă cu mai mulți învățători. Întorcându-se acasă, a încercat și tata să-și îmbunătățească economia după cele-ve văzuse la Sibiu; ear' eu, numit învățător aci în sat, mi-am dat toată silința să-'mi întocmesc școala după modelul celei din Săliște. Astfel până la vârsta de 25 de ani, m'am mișcat mereu în cercul părinților, a tovarășilor cu moravuri curate și a oamenilor cu minte înțeleaptă. Până la această vârstă nu cunoscusem lumea decât după partea cea luminoasă; îmi păstrasem tăria și frumseța trupului neștirbite; eram chibzuit, eram însuflețit și nu știam decât să fac bine de-apropelui meu. . . .

Să nu se uite că :

a) *Prin naștere părinții trec la fiii lor și însușiri bune și însușiri rele, și viața unui copil este continuarea neîntreruptă a vieții strămoșilor sei.*

b) *Fericit e copilul, care moștenește dela părinți însușiri bune trupești și sufletești.*

Logodna învățătorului Bârgăoanu.

Ajunsesem să fiu de 25 de ani și cunoșteam lumea numai după laturea cea bună.

În Dumineca Rusaliilor ne vorbise la biserică, prea vrednicul nostru preot, *Mateiu Pop*, despre însușirile ce trebuie să le aibă doi tineri, cari vor să se căsătorească dacă e ca căsătoria lor să fie fericită. Și azi îmi aduc aminte cum părintele spuse, că cea mai de căpetenie trebuință la

căsătorie este *iubirea adevărată* dintre tineri... După-ce am mers acasă și am prânzit, tata mă chiamă în grădină. Acolo privirăm bine toate răsadurile și pe urmă ne așezarăm sub nucul cel mare și bătrân, din fundul grădinei.

— Vezi, dragă Vasile, — îmi zise tata — nucul acesta mi-i cel mai prețios dintre toți pomii grădinii noastre, deși sânt aci mulți ce fac poame mult mai gustoase.

— Și pentru-ce tată?

— Ascultă, dragă fiule! — Aci, sub acest pom s'a început legătura dintre mine și mamă-ta, acuși vre-o 26 de ani. Mă încercai să-'i vorbesc de câteva-ori mai înainte; dar mamă-ta, care atunci era o fetișoară de 18 ani, totdeauna îmi tăia vorba. Era în ziua de Rusalii... După-ce eșirăm dela biserică, tata chiamă la noi pe nenea *Niculac a Bunului*, care e tata mamei tale... Părinții nostri povestiră de ale lor; iar noi tinerii — eu și mamă-ta — ne plimbarăm prin grădină și când am ajuns sub acest nuc, eu luai mâna dreaptă a mamei tale într'ale mele, și o întrebai foarte hotărât, dacă voește să fie a mea, pentru totdeauna. Ea se făcù atunci roșie ca o cireasă coaptă, își întoarse fața din spre mine; dar mâna și-o lăsă într'ale mele și îmi zise... — Da!! — Ce bucurie, ce fericire am simțit în acele clipe, dragă Vasile, nu-'ți mai pot spune cu cuvântul. Am îmbrățișat-o, am sărutat-o pe frunte și repede ne-am întors la părinții nostri, cărora le-am descoperit gândul nostru, că voim să ne căsătorim amândoi... Iată, de ce-'mi-e așa de scump acest nuc, de care să îngrijești tu și copiii tăi, ca nu care-cum-va să mi-'l tăiești, ci din potrivă să-'i aduci, cel puțin odată pe an, aci, să le povestești cum bunicul și

bunica lor de aci 'și-au început vieța plină de mulțămiri.
Îmi făgăduiești lucrul acesta, dragă Vasile?

— Da, tată — din tot sufletul și din toată inima mea!
Apoi tata își netezi fruntea și părul și urmă ast-fel: — Și acum tot aci trebuie să-ți spun, iubite fiule, o vorbă hotărâtă. — Astăzi am împlinit 50 de ani și aș dori să mă văd bunic înainte de moarte care, nu știm ziua și ceasul când are să-mi vie . . . Ei, n'ai poftă de *insurat*? . . . Întrebarea aceasta mă surprinse și nici prea, după câte auzisem în ziua aceea dela tata și dela părintele preot, în biserică . . . — Pusei ochii în pământ și, după câteva clipe de răs gândire răspunsei: — Da, tată, dacă și D-ta dorești!

— Și ți-ai pus tu ochiul pe vre-o fată, de seama noastră?

— Eu?

— Tu!

— Să-mi fi ales eu vre-o fată?

— Da, vre-o fată, de sigur! . . . De ce roșești?

Nu vrei să vorbești deschis tatălui tău, care te iubește și dorește fericirea ta? . . . Spune-mi, dragul meu, dacă cum-va ți-ai ales pe cine-va, în gândul tău . . . *Gândurile curate și bune sânt iertate omului ori-și-când, dacă îți șli da seamă de dânsele.*

— Da, tată, în gând mi-am ales mireasă; dar nu știu ce veți zice la lucrul acesta, D-voastră, D-ta și mama.

— Și cine e acea *aleasă mireasă*?

— Mărioara alui nenea Petre Banu.

— Și despre aceasta să nu ne spui tu nimic, nici mie nici mamei tale?!

— Dar nici D-ta, nici mama, nu m'ați întrebat niciodată despre lucrul acesta . . .

— Ei, apoi află, dragul meu, că bună alegere ai făcut. Mărioara e bine făcută la vârsta ei de 18 ani, e sănătoasă, e cuminte, așezată, harnică și cu nume bun în tot satul. Și părinții ei sânt sănătoși; nu s'au pomenit boale în familia lor, sânt oameni aleși, cinstiți și cu nume bun și nu sântem nici rubedenie cu dânșii. Ast-fel nici o piedecă n'ar sta în calea legăturii voastre. — Dar' *iubești* tu pe Mărioara?

— Da tată, o iubesc și încă, pare-mi-se, o *prea iubesc*. Nu știu, ce o fi; dar trebuie să-'ți spun, dragă tată, fiind-că D-ta ești așa de bun, că eu, din ceasul când am văzut întâia-oară pe Mărioara, nu mă mai pot uita cu aceeași dragoste cătră alte fete. Icoana Mărioarei o văd zi și noapte, înaintea mea.

— Cu atât mai bine, dragul meu, *căci trebuie să spun, fiule, că, dacă vor părinții să aibă copii ca și tine, ei trebuie să se iubească unul pe altul ca lumina ochilor*. Dacă nu s'ar *iubi decât numai din datorie*, ar avea niște copii ofliți, vezi ca florile cele de colo din preajma gardului. Și asemenea copii, ori mor înainte de vreme, ori trăesc ca vai de capul lor. — Mai înțeles? — Dar' încă ceva, crezi tu că și *Mărioara te iubește pe tine?*

Așa cred, fiind-că de câte-ori ne întâlnim, tot-deauna îmi vorbește frumos, cu ochii schinteietori și cu zimbet pe buze.

— Ce zici, dacă aș chema azi de-seară la noi pe nenea Petre și pe Mărioara? Când auzii aceste cuvinte, îmbrățișai pe tata și zisei;

— Ce bun tată ești D-ta!

Apoi pornirăm din grădină spre casă; iar tata se duse la nenea Petre. Și după un ceas se întoarseră amândoi și cu Mărioara . . .

Nu pot să spun din gură, ce simțiam atunci. La timpul seu, ne așezarăm la masă și mama, cu care se înțelesese de mai înainte tata, ne spuse, că eu și Mărioara să ședem unul lângă altul. Ceia-lalți se vor fi ospătat bine; dar eu unul știu că n'am mâncat nimic de bucurie. După masă, tata se retrase de-o parte cu nene Petre și, după-ce se înțeleseră, tata mă chemă la dânsul și îmi zise:

— Fiiule, eu și mama ta ne învoim ca să iei în căsătorie pe Mărioara. Și tatăl Mărioarei se învoește. Vezi dară, dacă și Mărioara primește. Ia-o la plimbare prin grădină, du-o sub *nucul cel mare* și vezi ce va zice și ea la lucrul acesta, căci ori-ce *căsătorie trebuie să se facă și să se razime pe iubirea și pe bunăînvoirea mirilor, fără de leac de silă*. Dacă lipsesc aceste două lucruri, traiul căsătoriților, dela început, se face peste puțină și vieța lor e un lung șir de nemulțămiri și de suferințe. Și noi nu voim lucrul acesta.

— Sub nucul cel mare, în grădină, ne așezarăm cu Mărioara. Mă tot gândeam cum să încep vorba ca să o pot aduce să-'mi spună, că vrea să se mărite după mine. . . În sfârșit începui:

— Ce zi frumoasă e astăzi!

— Foarte frumoasă!

— Ce bine îmi pare, că azi e ziua nașterii tatii.

— Adevărat!

— Ce bun e tata!

— Am auzit și eu, ce bun tată ai!

— Azi mi-a făcut o mare bucurie!

— Ce fel de bucurie? Poți să-'mi-o spui și mie?

— Îmi spuse, că aci sub nucul acesta a primit făgăduința mamei, că vrea să-'l aibă de bărbat!

— Sub nucul *acesta*?

Da, aci. Și el dorește...

— Ce dorește?

— Ca și eu să primesc azi făgăduința.

— Și dela cine să primești făgăduința? — Atunci tăcui o clipă. — Dar, mai pe urmă îmi luai inima în dinți, apucaii mâna Mărioarei, o strânsei și îi șoptii la ureche...

Făgăduința Mărioarei. Atunci se desgheță și Mărioara și din vorbă în vorbă ajunse a se declara, că mă primește. Ca două căprioare alergarăm la părinții noștri și de departe strigai:

Am făgăduința Mărioarei!

Ce veselie pe noi! Întrarăm în casă, unde mama ne primi cu pusă masă. Repede se duse tata de invită la noi și pe vrednicul preot, la *logodna* noastră.

Ce bine ne ospătarăm, adecă se ospătară părinții noștri, că nouă, tinerilor, de bucurie, nu ne mai trebuî de mâncare.

Atunci, lângă un păhar de vin, am auzit pe tata zicând:

— Așa sărbătoare mai înțeleg și eu! Am suferit destul în viață; dar mi-am crescut copiii să fie deschiși la inimă și la vorbă; astăzi culeg roadele, că băiatul nostru Ionel,

n'a făcut acest lucru mare din altă pricină, decât numai din dragoste curată. Apoi, dragostea aceasta întâiu și întâiu a împărțit-o cu noi, cu părinții lui și numai după aceea cu aleasa inimei sale. Ce bine a lucrat el, ca un tinăr cu chibzueală înțeleaptă! El nu s'a hotărât pentru o fată înainte de a ști dorința și sfatul meu. *Copiii cei bine crescuți ascultă de povețele părinților.* Acum am să fac o nuntă să meargă vestea și povestea peste nouă țeri și peste nouă mări!

— Să nu faci aceasta! — zise viitorul meu socru. La ce bun, cheltueala cea mare dela ospete? Noua păreche n'are nici un folos de aceasta... Iar tatăl meu răspunse zimbînd:

— Nu mă înțelegi bine, cuscre dragă. Dacă aș cheltui ceva la nunta fiului meu, n'aș face, nu știu ce lucru mare! Au nu e așa obiceiul pe la noi: daruri, mâncare și beutură nuntașilor, haine și lucruri nouă de multe-ori de prisos, încât tinăra păreche și-ar putea ținea casa cu belșug, doi ani de zile, cu cât se cheltuște la nuntă?! Asta n'o să fac eu; o să cheltuesc puțin, dar' cu mulțămire. Mirii o să primească un rînd de haine curățate, ce le vor purta la sărbători. La ospăț n'o să chemăm decât pe cele mai apropiate rude, și masa va fi așa rînduită ca să ne săturăm cu toții, fără însă să ni-se aplece... La logodna noastră nu se atinse cu nici un cuvânt de *zestre*, *acea târgueală rușinoasă și umilitoare pentru fete*, care se vînd ca și niscai dobitoace. Părinții nostri știau de ce aveam trebuință noi tinerii, ca să putem începe noua noastră viață.

Cununia învățătorului Bârgăoanu.

Dela logodna noastră până la cununie au trecut patru săptămâni. În timpul acesta s'au împlinit obiceiurile publicațiunii la primărie și în biserică. Pe atunci, la biserică mergea mai multă lume și părintele preot, după sfânta slujbă, din ușa sfântului altar, *strigă* sau *vestea* cu glas tare pe cei logodiți, ca lumea care era acolo să știe și să afle dacă nu care-cum-va cei logodiți ar fi rude sau alte pedeci le-ar sta în calea căsătoriei. Vestirile acestea se făceau în trei Dumineci, ce urmau una după alta. Ast-fel obștea, știind cine vrea să se căsătorească, veghia ca *căsătoriile să fie cât se poate de cinstite*. Apoi, noi logodiții mergeam la preot, în fie-care Duminecă, după prânz, pentru învățatură. Când ne făcea învățatură asupra datoriilor ce urma să avem unul cătră altul ca soți, ca părinți cătră copii și ca oameni în societate, ne lămuria pe înțelesul tuturor, adevărurile sfintei credințe și ale bisericei, precum: Căsătoria este o taină sfântă, cu care nu poți să te joci; că tinerii trebuie să pășască la cununie cu credință, cu nădejde la D-zeu și cu iubire curată, fără să ție seamă de averea, de starea părinților și altele; că căsătoria »*nu e cârpă s'o descoși*« și că prin urmare, bine să ne gândim la lucrul acesta, până mai avem timp. Ne punea în vedere greutățile, precum și datoriile ce le vom avea mai ales cu creșterea copiilor, »*în învățatură și în îndreptarea Domnului*« *) De aceea, pe atunci nu se pomeneau atâtea căsnicii nenorocite și divorțuri cu supărări și cu cheltueli. Ce bune

---

*) Ap. Pavel în Ep. cătră Efes. VI. 4.

obiceiuri, când biserica era mai cu băgare de seamă la căsătorii și nu lăsa toată treaba aceasta numai în socoteala primăriei, unde primarul, de cele mai multe-ori, — om fără carte și fără multă cunoștință de lume, — nu știe să dea căsătoriei însemnătatea cea mare ce o are. Bine ar fi, când s'ar reântoarce lumea la acest bun obicei! . . .

Dela cununia noastră bisericească mi-au rămas în minte adânc săpate aceste cuvinte ale preotului:

— Dumnezeu să unească sufletele voastre cu o legătură vecinică! Aceasta *legătură e împletită din iubire, din încredere și din nădejde*. . . În inimile voastre să nu între nici-odată nici ură, nici bănuială, nici uitare unul de altul! Bărbatul care își desprețuește soția, e blăstămat de Dumnezeu; femeia, care își desprețuește bărbatul, nu poate nădăjdui nici un bine dela Dumnezeu; ea este blăstămată de lume și uitată de Dumnezeu! —

În ziua aceea, la casa noastră nu s'a văzut nici un sămn, că acolo s'ar petrece o *nuntă*: În-afară de părinții, de bunicii și de frații noștri, nu era la ospăț decât nunul și nuna și vrednicul preot care săvârșise sfânta cununie. Deosăbirea între *masa cea mare* și masa noastră obicinuită era, că atunci se beură și vre-o 4 sticle de vin; în colo nici alaiu, uici lăutari, nici o gălăgie. Nu voiu uita nici-odată înțeleptele vorbe ce auzisem atunci dela preotul nostru.

— Vedeți, dragii mei tineri, — așa grăi dânsul — ce mulțămii sântem noi aci. Am mâncat și ne-am ospătat bineșor; dar *cumpătat*. Mâne, de sigur, n'o să ne doară nici capul, nici stomacul și vom avea iarăși poftă bună la mâncare și ne vom putea vedea fie-care de treburile noastre.

Cum e cu mâncarea și cu beutura, așa e și cu celelalte lucruri. În *toate trebuie să fim cumpătați* și nici-odată să nu gustăm ceva, până nu ne vine poftă de mâncare. Ast-fel, vom fi tot-deauna sănătoși și veseli.

— În *cumpătare stă puterea sufletului și a trupului*. Toți cei de față aprobară cuvintele înțelepte ale preotului, iar' tata, adaugă:

— Vedeți, dragii mei copii, care astăzi v'ați făcut mari, încât puteți să trăiți și de capul vostru, vedeți, să urmați în toate *cumpătarea*. Și acuma ascultați, ce glumă de nuntă ași vrea să facem. — Cu toții știm cum bieteii văduve Ana Solovestru i-se luă și i-se vândù la licitație văcuța cea cu lapte, pentru o datorie veche. — Astăzi, când noi ne petrecem aci, biata de dânsa este bolnavă de năcaz că n'are cu ce să-'și hrănească cei cinci copilași. Vaca noastră cea neagră o să fete în zilele aceste. Îndată ce s'a învăluî ziua cu noaptea și oamenii se vor fi strâns de pe strade în casele lor, tu, Vasile și cu mireasa ta, să luați binișor pe *Neagra* noastră, s'o mânați și s'o legați în staulul bieteii Ana Solovestru! . . .

— Să trăească tinerii, dar să trăească și bătrânii, care știu să *împărțească veselie lor cu orfanii și cu cei săraci!* zise părintele preot; iar părinții nostri vărsară lacrimi de mângăere.

Ast-fel se petrecù și se încheiă ospățul nostru. — Seara pe-înnoptate, când țipenie de om nu mai umbla pe uliță, noi, mirii mânarăm binișor pe *Neagra* și o legarăm în staulul pustiu al lelei Ana, fără ca cine-va să ne fi zărit. . . Și

ce bine am dormit după o veselie cumpătată și după săvârșirea acestei fapte bune!

A doua zi, dimineața, când chiar prânziam, numai ce vedem că intră în curte lelea Ana, cu pași cam legănați. — Bună dimineața, vecine! . . . Bine am găsit! Bucuroși la oaspeți? . . . Și nici una, nici două, după-ce răspunsăram cu toții la *binețele* lelei Ana — cu „bun venit!“ — tata se sculă frumușel, o luă de mână și o așeză între noi, la masă . . . După-ce gustă și dânsa ceva, ne spuse cum azi-dimineață, eșind din casă auzi în staul mugetul unei vaci; cum se duse acolo și cum găsi pe *Neagra* noastră — legată la ieslea părăsită . . .

— Acuma, după-ce a trecut ospățul D-Voastră, am venit să vă rog să vină care-va și să aducă acasă vaca, care eu nu știu cum a ajuns în locul bieteii mele vaci ce mi-au luat-o dela gura copiilor!

— *Să ai noroc la vaca cea neagră* -- îi răspunse tata vesel și râzând.

— Dar, dragii mei, cum să țin eu o vacă ce nu-'i a mea, ci a D-voastră?

— Cum să fie a noastră? reluă tata vorba. Eu, înainte de a mă așeza la masă, am fost în staulul meu și 'mi-am văzut toate vacile. Dela noi nu lipsește nici una.

— Dar vaca ce-'i la mine în grajd, e a D-tale. — O cunosc eu foarte bine și o cunoaște toată lumea!

— Greșești, draga mea vecină. Ce să perdem vorba, ale mele vaci toate sânt acasă. Nu s'a rătăcit nici una. Mergi acasă și îngrijește-ți de *Neagra*, care-'i *noroc la casa creștinului*, și mângăe-te că bunul D-zeu, văzând năcazul

D-tale și foamea copiilor, ți-a trimis acest dar neprețuit, pentru D-ta!

Atunci biata lelea Ana începù să verse lacrimi de bucurie și, apucând mâna tatei, zise:

— D-zeu să dee sănătate, minte și noroc copiilor și nepoților D-tale, care în mijlocul bucuriei D-voastră, v'ați gândit la lacrămile mele și la flămânzii mei copilași. D-zeu, să vă răsplătească binele cu bine!...

Toți am fost mișcați până la lacrimi de vorbele și de starea lelii Ana, încât am trebuit să încheiem masa și să ne ridicăm.

Atunci tatăl meu ne invită, pe mine și pe soția mea, sub nucul cel mare și acolo ne întrebă cum ne-a plăcut *de gluma* lui, de nuntă!

— O, taică dragă, — zise soția mea. Ce om bun ești D-ta! Ce mulțămire ne-ai făcut la toți mesenii; tuturor ne-au dat lacrimi de bucurie!

— Și aceasta am făcut-o pentru voi, dragii mei copii, ca să vedeți ce *bucurii mari poate omul să-și facă sie-și și altora, când știe să întrebuițeze, cu chibzueală înțeleaptă, avutul seu*. Dacă ași fi pus la cale un ospăț mare, cum e obiceiul pe la noi, pe la țeară, ar fi trebuit să cheltuesc 100 sau 200 de coroane. Și ce folosiam? De sigur, că nu puteam fi așa de mulțămiiți, cum am fost ieri. *Mai întâiu* că ne-am fi sculat azi cu câte o durere strașnică de cap și am fi perdut și ziua întreagă. *Al doilea*, câți oaspeți nu s'ar fi dus nemulțămiiți dela noi? Știți și voi că unde sânt mai mulți împreună, cu greu poți să afli gusturile și să mulțamești pe toți... Dar așa, *gluma* mea de nuntă nu mă costă

mai mult de 70—80 de coroane; și, în schimb toți oaspeții noștri au fost și au plecat foarte mulțumiți. Și mai mulțumită e biata văduvă, căreia i-am înlăturat grijile și supărarea, ce-’i făcură, vânzându-’i văcuța ..

— Adânc mișcați ne-am întors acasă...

Să nu uităm:

a) *Că căsătoriile sânt rânduite dela D-zeu.*

b) *În cumpătare se află puterea trupului și a sufletului.*

c) *Să ne bucurăm cu cei-ce se bucură; să mângăiem pe cei îndurerăți și să sprijinim pe cei slabi, și Domnul D-zeu va răsplăti nouă, la vedere.*

Căsnicia noastră.

Căsnicia noastră, dela început, a fost fericită. Și nici că putea să fie alt-fel, fiind-că noi, eu și nevastă-mea, par’că eram făcuți și meniți unul pentru altul: amândoi sănătoși »de-o făptură și de-o seamă«, eu de 25 de ani, soția mea de 20 de ani. Apoi, fiind-că de la naștere am respirat același aer, am mâncat aproape aceleași bucate, am beut aceeași apă, ne-am mișcat în același cerc de oameni, și de lucruri, am văzut și am trecut prin aceleași întâmplări; noi amândoi hrăneam în minte aceleași gândiri, eram pătrunși în inimă de aceleași sentimente frumoase. Mai ales, nutream o încredere și o dragoste împrumutată, fără margini și, pe lângă aceste, eram împinși de un dor nespus către muncă cinstită. În cea dintâiu zi a căsniciei noastre, soția mea îmi descoperi dorința ei de căpetenie, dorință carea era și a mea; »Să dee Dumnezeu să fim fericiți«, îmi zise ea. Și apoi

mă întrebă că oare cum ar trebui să începem a trăi, ca să ajungem la mulțămire, în căsnicia și în vieța aceasta... Atunci mi-am adus aminte și i-am spus următoarea pildă:

— După-ce a făcut Dumnezeu lumea și a spus tuturor ființelor ce au de făcut în lume, mai în urmă au venit înaintea feței Lui, patru fete tinere și frumoase, de la soare te puteai uita, dar la ele ba. Fetele acele se rugară lui Dumnezeu să le spună care din ele e mai bună și care trebuie să fie în locul *cel dintâiu* în casa fie-cărui om. Numele acestor fete era: *Avuția*, *Desfătarea*, *Sănătatea* și *Vărtutea*. Ele se tot certau între sine, că oare care dintre ele e mai fruntașă și mai bună.

— Ce poate face omul fără mine! — zicea lelița *Avuție*.

— Fără mine, vieța ar fi tristă și amară! — să fălea lelișoara *Desfătare*.

— La ce sânteți voi bune, fără mine? le impută cam supărată *Sănătatea*.

— Surorilor, — zise mai pe urmă *Vărtutea*, — ian gândiți-vă nițel și apoi spuneți ce folosește omului, dacă va fi avut, va trăi în desfătări și va fi sănătos, dar îi va lipsi vărtutea, adecă faptele bune? Au nu va fi unul ca acela batjocorit și de răs la toată lumea?.. Să lăsăm deci să ne judece *Tatăl* nostru și să ne spună care ce loc avem să cuprindem, — și în inima, și în casa fie-carui om. —

Atunci le zise Dumnezeu: — Omul fără de fapte bune e mort!.. De aceea locul *cel dintâiu* se cuvine *Vărtuții*, locul *de-al doilea* îl va cuprinde *Sănătatea*; cel

de-al treilea se cuvine *Desfătării* sau *Veseliei* și numai cel *de-al patrulea* — ție *Avuție!*

Da, draga mea soție, cea *dintâiu* trebuință în căsnicie este *iubirea*. — Iubirea e coroana ființei omenești, raza cerească, care luminează mintea, pătrunde și încălzește inima, întărește și însuflețește voința omului. Iubirea e armonia universului: Dimineața păsările salută soarele în cântece de iubire; arborii în haină de sărbătoare, florile în colorile lor nenumărate, până și stânca în munte, în a ei alcătuire vestește iubirea lui Dumnezeu către lume. Iubirea e suflarea lui Dumnezeu în trupul omului. *Și a făcut Dumnezeu un trup din țărână și i-a suflat suflet!* — Iubirea căsătoriților s'a născut, zice-se, dintr'o ploaie de lacrimi, ce Dumnezeu a lăsat să cază pe pământ. Toți oamenii au primit din tr'ânsa, unii mai mult, alții mai puțin, întocmai precum plantele primesc roua dimineții. Aceasta dragoste face, *că noi ne răbdăm unul altuia îndelung, nu ne pismuim, nu ne îndărătnicim . . . nu ne purtăm cu necuviință unul față cu altul; nu gândim răul și nu ne bucurăm de nedreptatea celuia-lalt . . .*

Dintre bunele *însușiri sau vârtuși* ale nevestei mele voi pomeni numai *curajul* personal și *răbdarea* în nenorocire, lăsând ca cele-lalte să se vază mai târziu în creșterea copiilor și în conducerea casei. Despre *curajul* seu a dat dovadă acum sânt câți-va ani, când cu focul dela casa vecinului Petre Busuic. Nenea Petre plecase la munca câmpului, fiind vara. Lelea Safta — plecase și ea pentru un ceas, două, în sat, după treburi. Până să se înapoieze, pe cei doi copilași i-a încuiat în casă. Copiii nu-și aflară alt lucru mai

rău potrivit decât să se joace cu aprinzătoare. Din nebăgare de seamă se aprinseră mai întâiu niște haine din casă, și se făcù un fum gros, ce năpădea ca pe coș, pe o fereastă spartă din spre uliță. Nevasta mea era cuprinsă cu lucru în grădinița din fața casei. Și cum căsuța lui Busuioc era preste uliță, chiar în dreptul casei noastre, soția mea observă fumul și alergă numai decât acolo. Atunci auzi amarnicele țipete ale celor doi copii, care pe ușă nu puteau, iar pe fereastă nu cutezau să iasă. În casă, înlăuntru, începuseră să arză unele rufe mai subțiri cu flacări și, cum căsuța era mică și joasă dintr'o clipită în alta putea să se aprindă și podul, și casa întreagă. Nevastă-mea care văzù primejdia, cu forța omului desperat se aruncă în ușă, care sări din țâțâni, și cu primejdia vieții întră în cameră, se aruncă la copii, îi ia pe amândoi în spate și, printre fum și flacări, îi scapă — nevătămați. Și era clipita cea de pe urmă, fiind-că căsuța, îndată-ce a eșit nevasta mea cu copiii, a și luat foc și a ars cu desăvârșire, nefind oamenii acasă (căci erau duși la munca câmpului) să stângă focul. . . Când se întoarse mama copiilor, află toată casa încinsă în flacări; iar pe copilași la noi — cu nevasta mea, căreia sătenii, după-ce au auzit *despre curajul ei*, a doua zi i-au adus mare mulțamită. Dânsa răspunse la aceasta cinste cu cuvintele Sfintei Scripturi: *De către cei nenorociți, nici-odată să nu ne întoarcem ochiul nostru!*

Răbdarea în nenorocire și încrederea în dreptatea lui D-zeu și-a arătat-o nevasta mea, când pe nedrept am fost scos din slujbă, mai acumu-s câți-va ani. . .

Lucrurile ne mergeau foarte bine și în casă și mie — cu școala. A fost tot-deauna și sentimentul datoriei și mândria

mea la mijloc, care mă împintena ca să fac și din școala satului nostru școală de model, pentru ținutul nostru. Elevi de ai mei, mulți au intrat de-a-dreptul în gimnasiu unde au fost printre cei dintâiu școlari. — Erau însă, precum sânt și azi și dintre învățători, unii oameni mărginiți la minte, răi la inimă și pismuitori ai faptelor bune. Unul dintre aceștia au făcut împotriva-mi o arătare falsă la Stăpânire că nu mi-ași vedea de școală... și inspectorul *Petre Gârbov*... nu mai știu din ce motive, m'au asuprit în cercetările lui, în-cât m'am pomenit — în mijlocul anului școlar, ridicat din slujbă și înlocuit cu un individ — alungat din cutare sat... Faptul acesta a pus în mirare pe toată lumea, care mă cunoștea; nu-mi păsa de leafa perdută, căci aveam cu ce să trăim; dar îmi era de numele cel bun ce-l perdusem; îmi era de rușinea și din partea elevilor și a sătenilor, rușine ce veni asupra-ne din chiar senin... Ori-ce încercare de a lumina Stăpânirea asupra nedreptății ce mi-se făcù, rămase fără rezultat. Atunci mă bolnăvii de supărare și par'că îmbătrâneam cu zile... În timpul acesta nevastă-mea mă mângăia, zicând: — *Nu perde nădejdea la Dumnezeu; nu se poate să pei cu dreptatea în mână; am să mă duc până la Rege. Aibi răbdare, că Dumnezeu încearcă pe om; dar nu-l pedepsește așa îndelung...* Și dânsa, femeie, ca toate femeile, plecă în capitala țării, acolo stătù mai multe zile, în care umblă cruciș și curmeziș, se rugase și de mare și de mic, și de bun și de rău, până-ce în cele din urmă ajunse la înțeleapta noastră Regină, căci își zise soția mea, fiind-că eu suferiam pentru școală, mai lesne va putea dobândi inima cea bună a Reginei, care, mai iute va lua apărarea drep-

tății pentru un învățător, care pierde pe sfânta dreptate . . . Ea spuse Măriei Sale Reginei toate suferințele noastre, toate nedreptățile ce ni-se făcură; o făcù să înțeleagă slujbele făcute de mine în satul nostru și, în cele din urmă o rugă să se îndure a porunci o cercetare nouă de către cel mai învățat și mai înțelept profesor din capitala țării și, dacă voi fi aflat vinovat cu ce-va, să fiu pedepsit pentru toată vieața, — să mă puie chiar la pușcărie; iar dacă nu, să fiu pus iarăși în slujbă și să mi-se recunoască nedreptatea, înaintea satului întreg . . . Rugăciunile soției mele au fost încoronate cu mare isbândă, pentru noi . . . Delegatul trimis de ministru, la porunca Măriei Sale Reginei, a venit la noi într'o zi de Sâmbătă, a cercetat școala, a văzut grădina școalei, a văzut și mica noastră economie; a doua zi dimineața, când tot satul era în picioare, s'a informat dela mic și dela mare despre purtarea mea. Ast-fel dânsul a aflat nevinovăția mea și a dovedit strâmbătatea spuselor dușmanilor nostri. Și Duminecă, când toată lumea se adunase la biserică, acolo a publicat nevinovăția mea, m'a pus din nou în slujbă și, pe de-asupra ca o mângăere sufletească, mi-a pus pe piept, în fața poporului *o medalie de aur* pentru serviciile mele aduse pe altarul creșterii poporului . . . Mare a fost mângăierea noastră, mare a fost și bucuria poporului pentru dovedirea nedreptății ce ni-s'a făcut; dar vrednicia acestei întorsături a lucrului fù încrederea în D-zeu și răbdarea în nenorocire, ce dovedise soția mea, care îmi tot zicea: *Ori-ce nenorocire ar cădea pe capul nostru, să o suferim fără să cârtim împotriva-'i; să o suferim cu răbdare și încredere în D-zeu . . . Cine rabdă până în sfârșit, acela se mântuește.*

Fiind soția mea înzestrată de Dumnezeu și dela fire cu asemenea vârtuți frumoase, nu-'i mirare, că între noi a domnit și domnește cea mai mare *încredere* și că nici umbră de *bănueală* nu s'a furișat vre-odată prin mințile noastre; nici-odată vre-o pornire sau vre-o poftă necurată nu ne-a cuprins inima, ori-ce frumusețe omenească am întâlnit în calea vieții. Eram pururea deschiși la inimă, iertători unul altuia, fără mânie, fără ceartă. Par'că *un* suflet ne însuflețea. Așa s'a început și așa a dăinuit vieța noastră căsătorească, până în ziua de azi.

Ar trebui să se convingă odată toată lumea, dela vlădică până la opincă, despre *chemarea cea mare, ce o are* femeia în lume. Ea din ființa sa proprie brodește pe om, care e sânge din sângele ei. Și, după-ce a născut, ea ca mamă hrănește; ea priveghează, ea surîde, ea plânge lângă copilășul neștiutor de ceea-ce este și are să fie: femeia dă cele dintâiu desmierdări și povățuește primii pași ai omului. Ea, femeia e îngerul păzitor al familiei; ea este cel dintâiu, cel mai credincios și cel mai devotat educator al omenirii. Femeia formează obiceiurile bune, care trebuie să fie temelia legilor*) alcătuite de bărbații înțelepți ai popoarelor. » *Vârtutea trebuie pusă în obiceiuri, mai nainte de a o pune în minte, ca judecată. Să nu căutăm pentru dânsa alt dascăl decât dragostea maternă*«. De aceea cu drept cuvânt s'a zis și se susține, că societățile valorează în proporțiune cu aceea-ce valorează femeile. O femeie bine crescută: cu mintea luminată, cu inima inobilată

---

*) *Quid leges sine moribus?*

de sentimentele adevărului, binelui, dreptului și frumosului, cu voința tare și statornică a îndeplini ceea-ce știe și ceea-ce simte, o asemenea femeie va naște copii cu însușiri bune și îi va crește în adevăr, în dreptate, în înțelepciune și în dragoste de sine și de omenire. Din contră, o femeie lipsită de educațiune morală, își perde și simțul pentru bine, se umilește, se înjosește, se înreește și ușor alunecă. Vieța ei este robie fără de sfârșit: în casa părintească e roabă părinților, în căsătorie e roaba bărbatului. Și, dacă ajunge, precum multe ajung, să fie mamă, vai de copiii ce-î va naște în stricăciune, că în stricăciune îi va și crește. Inima omenească, ca și pământul, este tot-deauna roditoare. Și dacă nu se cultivă, produce burueni, spini și polomidă morală. *O, dacă s'ar desmeteci odată conducătorii neamurilor spre a lua măsuri și a îngriji de o bună creștere a tuturor femeilor, spre a deveni soții credincioase, mame duitoase și econoame adevărate, regine înăuntrul casei!* Iată de ce am pus vârtutea la baza căsniciei noastre.

Încât pentru *sănătate*, mulțămim lui Dumnezeu că s'a milostivit de ne-au dăruit-o cu prisosință, și noi am păstrat-o ca ochii din cap. Ne sculam în zori de ziuă, ne spălam cu apă rece, ne îmbrăcam cu haine simple, dar curate, ne închinam lui Dumnezeu, cerându-î ajutorul prea-puternic la munca zilei; apoi ne făceam planul lucrărilor ce aveam să isprăvim fie-care. Din planul acesta nu rămânea nici-odată și propusul: *Ce bine să facem astăzi și de-aproapelui nostru?* Apoi, plecam fie-care la lucrul său: Eu la școală, în grădină, în sat și la câmp; nevasta mea în casă, în

bucătărie și în grădină. Eram *cumpătați* și în mâncare și în beutură și la muncă, ast-fel că am învățat prin noi înși-ne că *în cumpăt se află puterea omului*. Nu pot să înșir aci și faptele bune, la care făceam părtași pe cei-ce aveau cu adevărat nevoie de ajutorul nostru. Destul să pomenesc, că la masa noastră tot-deauna era pusă o farfurie mai mult -- pentru cutare sărac sau străin călător. Seara, la masă, ne trăgeam seama, care ce am lucrat, care ce bine am făcut și ce bine am mai fi putut face, dar n'am făcut, spre a-'l face în ziua următoare. Copiii nostri erau pururea cu unul diu noi, după firea lucrului ce făceam. Când erau mai mici, erau în grija și în tovărășia mamei; când se făcură mai mari, pe Ionel îl luam tot-deauna cu mine: în curte, în grădină, la școală, pe câmp; fetița era tot pe lângă mamă-sa. Copiii — cu întrebările, cu observările lor naive, cu jocurile, cu jucăriile și cu veselia lor ne *desfătau*, și ne *îndulceau* vieța. La *binele*, ce ne propuneam să facem, ne ajuta *sănătatea*, ne împintena *bucuria* ce o simțiam și ne da mâna și *prisosul* ce aveam din *munca* noastră dreaptă, cinstită și neântreuptă... Da, *munca*, adaogă mai mult decât ori-ce la sănătatea, la avuția și la fericirea noastră pe pământ. De aceea spun aci *povestea muncii*:

— Un om tăia odată bucăți de piatră dintr'o stâncă uriașă. Anevoioasă era munca, și neânsemnată-'i era plata. Și muncitorul se văicăria mereu zicând: — *Ah, pentru-ce nu sânt bogat* ca să mă pot odihni pe uu pat moale! -- Atunci un înger se scoborâ din cer și-'i zise: — Fie voca ta! — și muncitorul se prefăcù pe-dată *bogat* foarte, încât se odihnea pe un pat de mătasă. Dar iată, că regele

acelei țări trecu, însoțit de sfetnicii sei, pe dinaintea casei bogatului. Slujitori îmbrăcați în haine strălucitoare țineau o umbrelă mare de aur de-asupra capului regelui. Atunci bogatul, văzând aceasta, oftă și zise: — *Ah, pentru-ce nu sânt eu rege!* Și iarăși se scoborâ îngerul din cer și-i zise: — Fie voea ta! — și se făcu rege. Și, când eșia unde-va, slujitorii îi țineau de-asupra capului o umbrelă mare de aur... Odată când regele eși iarăși, îmbrăcat în toată pompa, însoțit de slujitorii sei, cu neplăcere băgă de seamă că soarele îl întrece în strălucire. Atunci iarăși se mâhni omul nostru și strigă întristat: — Ah, pentru-ce nu sânt eu soare! — Și iarăși veni înger din cer și îi zise: — Fie voea ta! și regele se făcu soare... Dar un nor gros și negru se ridică pe cer din spre apus, care îndată se întinse și cuprinse întreg cerul și întunecă soarele, de nu 'i-se mai vedea nici o rază. — Ah, pentru-ce nu sânt eu nor! Și numai decât se auzi glasul îngerului: — Fie voea ta! și soarele se prefăcu în nor... Și din nor începù să cadă o ploae mare, groaznică, care umplù văile, înundă câmpiile și rupse și rostogoli totul cu sine. Numai o *stâncă uriașe* habar n'avea nici de ploae, nici de nor. — Ah, pentru-ce nu sânt eu stâncă! strigă norul, și îngerul iarăși veni din cer și îi zise: — Fie voea ta!.. Și norul se făcu stâncă... Dar iată un tăietor de peatră, care se apucă să isbească stâncă cu unealta lui încât începură să sară bucăți din trânsa... — Ah, de ce nu sânt eu acel muncitor! — și... îngerul scoborându-se din cer, îi zise: — Fie voea ta! și *stâncă se făcu muncitor, care trăește mulțămit cu soartea sa ..*

Cum munceam noi mereu, *urâtul* sau *plictiseala* nu ne-a găsit nici-odată. Nouă ne treceau zilele ca minutele, și anii ne păreau luni, încât, cum 'vedeți, nici bătrânețele nu se prea legară de noi. Și nici-odată nu ne-am dori altă soarte mai bună.

Dar din *munca* și din *economiile*, ce le făceam zilnic, ne-am făcut și o *frumoasă stare*. . . *Avuția ne-a venit dela sine, fără să o fi căutat noi*. Adevărat, că am moștenit și dela părinți o bună parte din ceea-ce avem. Dar, moștenirea, dacă nu munceam înainte, și dacă nu o chiver-niseam bine, de mult s'ar fi isprăvit. Cine muncește însă *mereu și își pune nădejdea în Dumnezeu*, acela, chiar dela nimic să plece, tot poate să ajungă la ce-va. Cunoaștem cu toții pe frații Andreca Petre și Vasile, dela noi din sat. Cred, că nu va fi fără de folos să împrăpățez aci istoria acestor doi frați, care nu sămănau unul cu altul nici de frică.

Petre n'avea nici poftă de muncă, nici poftă de traiu mai bun. El se mulțamea cu o bucată de mămăligă rece și niște haine, ce nu le-ai fi luat nici de jos, și pe care le arunca fratele seu, sau vre-un vecin.

— *Ce să mai muncesc?* — își zicea adese Petre. — Văd eu că n'am nici un noroc! *Unde nu-'i nimic, acolo nu se adună nimic!* — Așa s'a și întâmplat. Petre a ramas — precum e cunoscut — toată vieța lui *lasă-mă-să-te-las, un calic, fără nimic!*

Nu tot așa era badea Vasile. El, cu nevastă-sa și mai târziu cu cei doi copii ai sei, se sculau des-de-diminează și își orândueau lucrurile bine și frumos. Apoi, cu o *sfântă cruce* și cu *un-Doamne-ajută!* se apucau de muncă: —

Și din nimica se poate face ceva cu ajutorul lui Dumnezeu și prin voea omului, — așa își zicea adese nenea Vasile. . . Azi așa, mâne așa, și tot așa mereu muncea badea Vasile cu soția sa, din zori de zi până în amurgul sărei. La început mergea greu și încetinel. Dar vorba lui — *și din nimica se face ceva* — îl făcea inimos la muncă. Și avea noroc nenea Vasile, că lucrurile sale totdeauna eșiau bine. Și *roadele muncii îi tot măreau nădejdea*. . . Toți ai sei erau bine, sănătoși, veseli și voioși. . . Și tot mai rămânea ce-va lui badea Vasile din câștig, ee-va, *ce pune la o parte: bani albi pentru zile negre*. . . Dela o vreme, de când îi crescură cei doi băeței ca doi smeșori, începù să-'i meargă și mai bine lui nenea Vasile. Prin muncă neobosită, prin păstrare chibzuită și cu ajutorul lui Dumnezeu badea Vasile ajunse, precum știți, printre bogătașii satului nostru. . .

— *Munciți, munciți, căci munca e vieață!*

Prin muncă tot omul ca în Raiu se resfață.

Trândavul în lume e nenorocit.

De Domnul, de oameni el e urgisit.

Apoi, noi, eu și nevasta mea, în toată vieța noastră n'am petrecut timpul în *lenevire*; nu, pentru-că știam bine că *lenevirea* e ca o rugină, care te strică mult mai tare decât cel mai obositor lucru. Nici-odată n'am așteptat după vremuri mai bune, știind că timpul se schimbă ca omul. Silința noastră n'are lipsă de a dori, și apoi cine se hrănește *numai cu nădejdi, e în primejdie să moară de foame*. Să se știe odată, că *fără osteneală nu este câștig*. Și apoi

ori-ce meserie, e o avere. Și care meserie e mai bună decât *plugăria*, *că te miști tot în aer curat și la lumina soarelui, care nu-ți împrumută pe camătă scumpă binefacerile sale?* La noi, foamea se uită pe fereastră; dar să între în casă nu cutează. Ce să vă mai spun, noi am lucrat și muncim și acuma *noi înși-ne* și nu ne-am lăsat nici-odată în nădejdea slugilor și a muncitorilor străini, căci știam bine că cine face așa, ușor *ajunge în fundul pungii*. Dar nu numai că am câștigat muncind, ci am știut să și *păstrăm*. Cine nu știe să păstreze, acela se poate omorî cu lucrul și totuși nu va lăsa după sine un ban... Eu pot să zic că nu cunosc nici cărțile de joc, nici știu ce va să zică o beție. Cine m'a văzut vre-odată în cârciumă stând și bând la rând cu alți perde-vară?... La petreceri — poate odată pe an la o rudă, la un prieten!... Și pe nevasta mea, cine a văzut-o umblând dela o casă la alta în povești, sau la uliță, stând de vorba și perzând vremea? Pentru dânsa, furca, acul, războiul și chivernisirea casei au fost și sânt tot atâtea petreceri... Dânsa a făcut și face și astăzi toate hainele, ce ne trebuiesc, în-afara de câte o păreche de cisme. Casa noastră este plină de strae, de rufe, făcute numai în casă, aproape nimic cumparat din târg... Ar trebui ca și barbații și femeile sa se mai lase de lucsul cel nebunesc, de trențele lucitoare, dar înșelătoare de pe la pravălli, care costă bani mulți și scumpi; și apoi sânt proaste și te pocesc, de nu mai semeni a Român! Mulți cugetă că din când în când un păhărel de beutură și câte o bucatură mai buna, haine ce-va mai fine și câte-odată câte un chef și veselie — nu face așa mult; însă însemnați-vă: *Puținul, ce se face*

adese-ori, face mult. — Noi tot-de-auna ne-am păzit de cheltueli dese, ținând la vorbele cele înțelepte din bătrâni: *Bucăturile cele grase îți pun traista de gât.*

N'am cumpărat nici-odată lucruri, fără de care am putut trăi; și chiar de lucruri trebuitoare, dacă n'am avut parale, ne-am lipsit, numai să nu facem datorii, fiind-că știam că, făcând datorii, ne băgăm la stăpâni; apoi ne aduceam aminte că datoriile se fac lesne, dar se plătesc cu greu și că, neplătindu-le la termen, ne-ar fi fost rușine a ne întâlni cu creditorii; am fi pierdut credința și poate am fi alunecat chiar și la minciună. De aceea mai bine ne culcam fără lucrul ce nu-'l puteam avea, decât să ne fi sculat cu datorii în spate. Ast-fel muncind mereu, cheltuind foarte puțin și păstrând mult, am ajuns la *averea*, care, repet, ne-a venit dela sine și care ne înlesnește și pe noi și ne da mână să ajutăm și pe alții cu adevărat săraci.

Ast-fel a fost și este căsnicia noastră, mulțămită și fericită, fiind-că a fost întemeiată pe *vârtute*: pe încrederea în D-zeu, pe iubirea adevărată și pe încrederea dintre noi; fiind-că ne-am pastrat *sănătatea*, prin cumpăt și prin muncă potrivită; fiind-că vieața ne-am *făcut-o* placută prin împlinirea tuturor trebuințelor noastre, din averea ce ne-am câștigat-o prin muncă și am păstrat-o cu priceperea.

Casa noastră.

Lucrul cel dintâiu, la care m'am gândit după căsătorie, a fost *casa* în carea aveam să trăim. Mă umplea groaza și mila când eram silit să intru în casele unor oameni dela noi. Ce case?!... Bordee, care nu sânt de loc mai bune

decât niște peșteri, în care se retrag unele fiare preste iarnă. *Bordeele* aceste sânt mai puțin sănătoase decât *corturile* sau *colibele* țiganilor lăeți în care intră, în voea cea bună, aerul și lumina. . . Da, bordeele bieților creștini, adesea sânt făcute la loc jos, sânt umede, strâmte și întunecoase, acoperite și încunjurate de gunoaie, une-ori împrejmuite de mlastine și de bălți. . . *Și casa omului e măsura, e oglinda stării lui:* peștera, ne arată pe sălbatic, cortul și coliba pe lăeți, bordeiul pe omul prost, casa pe omul deștept și palatul pe principe. . . Casa n'are să ne apere numai de ploae, de zăpadă, de vânturi, de frig sau de prea mare căldură și de supărările ce ne pot face fiarele sau oamenii cei răi, ci dânsa are să adaugă ori să imputineze sănătatea, mulțămirea și fericirea familiei. Casa de locuit trebuie să fie *la loc ridicat, uscat, curat, încunjurat de pomi și de arbori*. Da, casa trebuie să fie pusă la un loc mai *ridicat*, fiind-că în locurile așezate se adună apă, se fac bălți și mlăstine; iar aceste, la rândul lor, dau naștere *malariei*, care produce *frigurile palustre*, întâiu parțiale, pe urmă pe cele tifoide. Și boalele aceste lungi fac de copiii sânt slabi, buhăiți și dacă trăesc mai mult, se fac oameni fără vlagă, stupizi, și lipsiți de ori-ce ernergie, niște ființe schilode și nefericite. De aceea toate bălțile și mlastinele de prin apropierea satelor și ale orașelor ar trebui secate, prin canalisări, și locurile plantate cu arbori și mai ales cu *»floarea soarelui«*. Fie-care plantă curăță aerul prin aceea că soarbe dintrânsul părțile vătămătoare omului, (carbonul) — și în locul lor dă partea folositoare (ocsigenul), fără de care nici oamenii, nici animalele n'ar putea să trăească, nici focul n'ar arde nici un minut. . .

Casa trebuie pusă apoi la loc *curat*. Ori-ce gunoae, ori-ce rămășițe animalice, ori-ce materii în stare de putregiune trebuie înlăturate de pe lângă casă, fiind-că acele strică aerul, umplându-l cu o mulțime de părți (acid carbonic, acide grase, hidrogen sulfuric, amoniac, parasiți vegetali și animali, pulbere) otrăvitoare pentru sănătatea oamenilor și a dobitoacelor. Bine a zis cine-va că *unde miroasă greu, îți perzi și sănătatea și banii; să nu locuești nici-odată într'o ast-fel de casă*. Casa să cuprindă destul aer curat și o mare de lumină de soare și, în apropiere, apă curată și bună. . . Oamenii care trăesc în bordee, muncitorii care lucrează toată ziua în ateliere și în locuri subpământene, întunecoase, pușcăriașii ținuți în căsuții strimte și puțin luminoase sânt prăpădiți la trup și bolnavi și la suflet. . . *Toate boalele se ivesc la umbră și toate se vindecă la lumină*.

Cu învoirea și la sfatul părinților mei mi-am ales locul, unde aveam să ne durăm casa noastră proprie, a tinerilor. . . Am ales locul cel mai ridicat, un fel de poeniță în grădina noastră, pe partea din spre strada cea mare, loc încunjurat de meri, de peri, de cireși și de pruni; acolo să află și *nucul* cel bătrân, cu suvenirile sale plăcute; iar la ce-va depărtare era câte-un grupuleț de fagi și de brazi bătrâni, din moși și strămoși. Tot acolo era și un isvor cu apă rece, limpede ca cristalul, din care am făcut puțul ce-l cunoașteți. Și cum mi-am făcut casa? Îndată după cununie am început să-'mi adun material pe rând, după-cum aveam vreme: petri pentru temelie, lemne de stejar, de fag și de brad, scânduri și șindrilă, toate bine uscate, pe care le-am așezat la scut spre a nu prinde și a ținea umezeală, care

apoi o împrumută și casei... Pe urmă am cumpărat și câte-va mii de cărămizi bine arse, tot pentru temelie și pentru părășii bucătăriei și ai odăilor unde era să fie sobele. În același timp m'am gândit mult și pe urmă mi-am făcut singur planul, după care trebuia să clădesc casa.

La punerea *temeliei* am chemat pe părintele preot de a sfințit locul și am cerut ajutorul lui D-zeu, după obiceiul strămoșesc. Prin aceasta am înlăturat și credința deșeartă din moși și strămoși, ca *să se îngroape în temelia casei umbra sau măsura unui om*, ce moare până în 40 de zile dela mutarea în casa cea nouă.

Temelia s'a zidit din peatră, cu cărămidă bine arsă. Am făcut *două pivnițe* măricele, boltuite, ca aerul să poată mereu umbla și să svânteze temelia casei, iarna să avem unde păstra legumile trebuincioase; iar vara, la răcoare — vasele cu apă de beut, laptele și alte mâncări, cărora nu le priește la soare. Am chibzuit cele *trei odăi cu sala și cu bucătăria*, încunjurată de jur împrejur cu pridvor și la mijloc cu foișorul; iar la depărtare potrivită *comoditatea* cu două întrări deosebite pentru bărbați și pentru femei. Casa cu toate despărțămintele sale am potrivit-o cu fața spre miază-zi-răsărit ca să fie scutite și de crivețul dela miază-noapte și de arșița cea dogoritoare dela miază-zi. Las' că în casele cu fața spre miază-noapte și apus oamenii mor mai repede. Am făcut trei camere, și iată pentru-ce. Camera cea mai mare am merit-o pentru dormit, a doua pentru ședere și lucrul de peste zi și a treia, ce-va mai mică, pentru casuri de boale în familie. Aci se retrage mama, când are nevoie de liniște și e bine să fie ferită de

ochii copiilor; aci se așează ori-care membru din familie în cas de boale molipsitoare. *Sala* avea să ne servească pentru primirea și găzduirea străinilor cari s'ar abate pe la noi. . . *Pridvorul* apără păreții de ploi și de zăpadă și, în fine, foisorul — pentru ceasurile de repaus și pentru gustare, în zile frumoase. . . Vă veți mira de ce am ales camera cea mai mare și mai luminoasă pentru dormit, pe-când domnii își aleg odăiță de culcat pe cea mai mică și de obicei mai puțin luminoasă. Oamenii învățați știu prea bine că, cu cât stau mai mulți oameni timp mai îndelungat într'o cameră închisă, cu atâta aerul se strică mai tare. Știm și noi că la Paști și la Crăciun, când biserica se umple de lume, abia poți să stai într'ânsa; nu poți să respiri. Tot asemenea și prin cârciume. Apoi, nu numai aerul respirat, ce ese din gura și din nasul nostru, nu e bun; dar nu e bună nici sudoarea, nici vântul, nici fumul de tutun ce ese din gură. Din contră, tot ce ese din trupul omului, este otravă pentru sănătate. Acum să luăm că într'o cameră dorm preste noapte, cu ușile și cu ferestrele închise, șapte persoane: părinții cu cei cinci copii ai lor. S'a făcut socoteala că un om poate să respire de zece mii de ori într'o noapte. S'a făcut apoi și altă socoteală, anume, că unui bărbat îi trebuie pe zi să respire în liber 23 metri cubici de aer, unei femei 15 metri și unui copil 9 metri cubici. Dacă ne gândim că, noaptea când dormim, aerul din odaie nu se poate premeni, putem să punem aceeași cătine de aer trebuincios pe timpul nopții, ceea-ce pentru cei șapte membri de familie dă 83 metri cubici de aer. Prin urmare, dacă camera mea de dormit e de 5 metri de lungă, de 4 metri de largă și de

4 metri de naltă, ne dă chiar 80 metri cubici de aer; va să zică, nici chiar atâta, decât ar avea trebuință cei șapte membri ai familiei. Unde mai pui că o parte din aerul cel bun se consumă de foc și de luminare? Prin urmare, rău fac toți aceia care își aleg *camere mici* pentru dormit, preste noapte. — Am despărțit ce-va și bucătăria de cele-alalte odăi, pentru-ca aceste să fie cruțate de aburi, de fum și de rămășițele ce cad dela bucătărie, care toate strică aerul. Coperișul l-am făcut din șindrila și, potrivit cu corpul casei și i-am dat direcția ast-fel ca să se scurgă lesne apa și să alunece zăpada. — Ușile și ferestrele le-am făcut destul de mari și așa ca să se poată închide și deschide cu înlesnire pentru aerisare cât mai deasă. Am spoit casa cu alb, ca să fie și mai vederoasă și să ne aducă aminte tot-deauna că *în trânsa trebuie să locuească, pe lângă curățenia din-afară a trupului, și curățenia cea din lăuntru a sufletului*. Păreții i-am împodobit cu chipurile *primăverii* încărcate de flori, a *verii* cu spice de grâu, a *toamnei* cu tot felul de poame și a *iernii* cu blane frumoase. Am așezat în fie-care odaie câte o icoană sfântă foarte frumos zugrăvită: Restignirea Mântuitorului (ca să învățăm a suferi) și a Maicei-Domnului cu pruncușorul Isus la sân, la care privind pururea soția mea să se îndemne și să se însufletească a urmă în vârtuți pe Sf. Maria. . . N'am uitat nici de tablourile vitejilor nostri strămoși: *Ioan și Mateiu Corvinul, Mircea-cel-Mare, Alesandru-cel-bun, Ștefan-cel-Mare* și mamă-sa. Apoi Doamna *Despina*, care își jertfește sculele pe altarul lui Dumnezeu. Da, toate aceste le-am

așezat la loc potrivit, parte în sala cea mare, parte în odăi, ca copiii ce ni-'i va da Dumnezeu, privind aceste chipuri să învețe după spusele mele a cunoaște faptele lor vrednice; să învețe a-și iubi neamul și țeara și a imită, când trebuința va cere, faptele mărețe ale acestor mari strămoși . . . N'am uitat însă nici de odăea noastră de dormit. Mi-am reamintit a fi cetit nu știu unde că dragostea, în mijlocul unor câmpii înflorite, ca și într'o odăe împodobită cu cadre încântătoare, influințează în bine asupra copiilor născânzi. . . De aceea în odăea de dormit, pe lângă cea mai frumoasă icoană a Maicii Domnului ce am putut să aflu, am așezat, niște frumoase cadre, ce înfățișau *bucuria, veselia, cele patru anu-timpuri*; mi-am câștigat și niște mici statuete ale lui Apoline, ale Vinerii și ale Minervei, care înfățișează frumseța. Când casa a fost gata și bine rânduită, am *asigurat-o* în contra focului, căci *paza bună înlătură primejdia rea*. Apoi din nou am poftit la noi pe părintele preot care, în fața părinților nostri, a făcut sfânta slujbă a *aghiasmei*, cu care ne-am stropit și noi oamenii și toate părțile casei, *sfințindu-ne, luminându-ne și întărindu-ne în credință către Dumnezeu, către neamul nostru și către noi înși-ne*, pentru-că eu sânt convins despre adevărul cuvintelor: »*Nimica fără Dumnezeu!*« . . . Sărbătoarea aceasta creștinească s'a încheiat cu o mică masă gătită de buna mea mamă și de nevasta mea, masă care nu ne-a costat aproape nici un ban, fiind pusă la cale nu mai din merinzile ce le aveam noi și le aveau și părinții, în cămara lor. . .

Ast-fel ne-am mutat, tinerii, în casa cea nouă, *înnoiți și întăriti și noi* prin credința în Dumnezeu și în puterile noastre, având scrisă în inimă, povața înțeleaptă: *Roagă-te lui Dumnezeu și muncește tot mereu!*

În anul cel dintâiu, mi-am făcut un *coșar* pentru vite, depărtat binișor de casă ca să nu ajungă murdăriile și mirosul până la dânsa. L-am făcut cu două ferestri și cu ușe bună, ca iarna să ție cald vitelor și, pentru curățire i-am pus podeala preste un șanț de scurgere, căci să știe că vita mai bine duce la tăvăleală și e mai bună de muncă când e bine îngrijită cu de ale hranei, cu căldură și cu curățenie. De-asemena mi-am făcut și două *cocine* pentru porci, două *cotețe* pentru paseri de casă și un *porumbar* pentru porumbei. Mi-am mai ridicat o mică măgăzie și un șopron pentru scutirea carului, a plugului și a celor-alalte lucruri de economie. Apoi toamna, după-ce s'a sfârșit lucrul câmpului și, pe cât mă iertă școala, întâiu mi-am îngrădit cu pălant *curtea* și cu un șanț *grădina*, pe care am început să mi-o rânduiesc după-cum am văzut rânduite grădinile învățătorilor, a preotului și a mai multor săteni Români la Săliște. Grădina noastră este de 2 jugăre și jumătate, și tatăl meu, care și el văzuse la Săliște grădinile creștinilor și mai ales ale învățătorilor, îndată la început mi-a dat întreagă grădina pe mână, să o rânduiesc cum voiu voi și Domnia-Sa, mama și nevastă-mea îmi deteră mână de ajutor la toate lucrurile și lucrările.

Iată planul după care mi-am întocmit grădina:

Strada

Casa		Oborul (Ocolul) Puțul	Porumbar.	Cocine Coșarul
Măgăzia				Șopronul Cotețe
Florărie Stupină		Drumul principal. Viță.	Școală de pomi	
Legumărie			Pomet	Duzi
Păpușoiu				Viță
Cânepă	In			
Pajiște Trifoiu, luțernă, Mure, afini			Pajiște Căpșune Smeură	Duzi

Mărăcini pe șanț

Prin mijlocul grădinii am croit un drum mai lat și l-am așternut cu petriș și cu nisip. Alte cărari mai mici am dus din drumul cel mare de ambe părțile, până la margini. Prin cărările aceste am despărțit, în tabla din dreapta, școala de pomi (cu pomișori sămânați, răsădiți și olțuiți) de tabla în care se află pomii cei mari, și pe aceasta prin altă cărare de livede, în fundul căreia se află smeuri și capșune. Tot prin cărări am despărțit și tabla din stânga în: florărie, unde am așezat 4 stupi, în legumărie, în o tablă cu păpușoiu

(cu bostani, dovleci, cartofi), câte o mică fâșie cu *cânepă* și *in*, și în fund iarăși o *tablă* cu *pajiște*, în care seamăn trifoiu și lușernă; iar în fund de tot, pe lângă șanț *mure* și *afini*. De amândouă laturile drumului celui mare se află o boltă de viță; iar de laturile cărărilor sânt pomișori cu fructe: *agriși* și *coacăzi*. Pe marginile grădinei, îndată pe valul șanțului, de ambe părțile am plântat *duzi*, cu a căror frunze să hrănesc gândacii de mătăasă; iar în fundul grădinei, în locul gardului, am plântat *gard viu de mărăcini*. În trei ani de-arândul, muncind, am ajuns să avem în grădina noastră tot felul de pomi, de pomișori, de legume și de flori.

De-acasă dela părinți, soția mea avea dragoste deosebită pentru flori; ea îngrijă de ele și, de câte-ori avea vre-o clipă liberă, mergea în florărie. După masă și în sărbători, tot-deauna petreceam împreună un timp oare-care în mijlocul florilor. Privirea acestor delicate ființe ne îndulcea, ne calmă, ne însuflețea, ne întărea sufletul, pentru-că, tot ce e verde și plin de viață, ne face mulțămii și fericiți. De aci, mai târziu copilașii noștri, când voiau să ne facă o deosebită plăcere, ne făceau câte un buchețel ce ni-'l aduceau cu mare bucurie. Dela florile noastre am împrumutat de sigur o bună dosă de dragoste, de bunătate, de simplitate și de grație, care a încoronat căsnicia noastră.

Ast-fel și grădina noastră se făcù ca un raiu de plăcere. Aer și apă proaspătă și curată aveam din belșug, merinzi destule și bune: poame, legume, flori, miere din prisos. Când priveam din foișor sau ne plimbam prin grădină, gustam o mulțămire fără margini. . . Preste tot, casa

noastră începù să fie pentru noi ca o sfântă biserică și o mică împărăție, unde munceam cu drag, ne odihneam liniștiți și mulțămeam lui D-zeu, pentru toate bunătățile ce ne dede cu mare prisosință.

Mama.

Trecuseră patru luni pline de bucurie, de mulțămire și de fericire dela căsătoria noastră. Era prin luna lui Septembrie, când într'o zi băgai de samă, că soția mea ajunsese într'o *poziție interesantă*. Într'o Duminică dimineata, nevasta mea, veselă înafară din cale, îmi spuse un *vis curios*, ce avusese preste noapte.

— Eram în grădinița de flori, — zise ea — și deodată văd din-spre cer că se lasă în jos, chiar în dreptul meu o ființă *îmbrăcată* în haine strălucitoare, ca lumina soarelui. . . Se apropie de mine și îmi cere voe să-'și iee o floare. Atunci eu, în grabă, mă duc la cel mai frumos trandafir, îl iau binișor și îl întind ființei tainice!

— Pentru aceasta floare, — zice *vedenia* cea albă — îți voi aduce în schimb, peste opt luni de zile, dela noi, din cer, un *îngerăș cu dulci lumine*. . . Și cu aceste vorbe, ființa se ridică binișor în sus și se făcù nevăzută! . .

— *Mamă! mamă! Ai să fi mamă!* Ființa, ce și-s'a arătat, este *îngerul tău păzitor*, care duce rugăciunile, dorințele și faptele tale cele bune înaintea tronului Atot-puternicului Dumnezeu; este îngerul cel bun care, după învățătura sfintei biserici, e călăuza nedespărțită și păzitorul puternic al vieții tale. . . Ceea-ce și-a făgăduit este adevărul

intrupat, căci *dreptatea lui e dreptate în veci și cuvântul lui adevărul!* . . .

Da, o să fii mamă!.. Ce fericire pentru noi! De abia aștept, dragă mamă, să te văd cu *îngerul făgădui* la sân!.. Tu, poate că încă nu simți în toată puterea cuvântului, farmecul de mamă.

— Ascultă draga mea: *mama e ființa cea mai aleasă pe pământ*. Când Domnul nostru Isus Christos s'a scoborât din cer pe pământ, și-a ales drept tron, sânul Preacuratei Fecioare Maria. Scaunul măririi cerești l-a schimbat cu sânul Preacuratei sale mame. . . Tu ai sălășluit în sânul tău pe moștenitorul nostru, *în care vom trăi după moarte*. Și când mă gândesc că tu ai să plăsmuești trupul îngerășului nostru, cu sângele tău cel sănătos și plin de viață; când cuget că tu ai să-'i formezi mintea cu gândirea ta cea limpede și înțeleaptă; când știu că ai să-'i sădești în inimioară sămânța cea aleasă a sentimentelor tale de dragoste, de blândețe, de adevăr, de bine și gustul tău ales de tot ce-'i frumos; când văd înainte că ai să-'i împrumuți deprinderile, vârtuțile, în sfârșit voința ta plămădită din bunătate și din curaj . . . nu știu, dacă îngerii în ceruri pot să simtă aceea bucurie, ce sufletu-'mi hrănește în aceste clipe de fericire. . . Nu sântem destul de vrednici să aducem mulțămită cuviincioasă prea bunului Dumnezeu, *a cărui putere sfântă ține făptura întreagă, ne ține și pe noi și ne-a odrăslit din snou*. . . Par'că simt în sufletul meu o nesfârșită și neânvinsă dorință de bine și de jertfă. Îmi spune glasul conștiinței, că nu mai sântem numai doi; nu; — tu, singură draga mea, prețuești *cât doi viteji*.

Ești mamă! gata să jertfești și plăceri și sănătate, să înduri cele mai grozave chinuri, să-ți dai și viața — ca mucenicii credinții — pentru copilul, ce-l adăpostești în sânul tău. Apoi acest copil — odrasla unei mame vârtose și viteze, cine știe, dacă cum-va și el fi-va un viteaz, care la rândul lui se va sacrifica pentru binele și înaintarea neamului și a patriei!... Un Corvin, un Paul Chinezu sau alt erou . . . . .

. . . . . Iată ce poate să se nască din sânul tău, după porunca și după voea lui Dumnezeu, căci, draga mea, ce nu-i cu puțință la om, e cu puțință la Dumnezeu. . . Astăzi deja, tu nu mai ești una, nu; în ființa ta întrunești o *amantă* — ești amanta mea, și o *mamă* — ești mama ingerașului, ce-l porți sub inimă. . . Ești ca și portocalul, care poartă floarea lângă fruct, și împrăștii în juru-ți o îndoită binecuvântare. De astăzi înainte, din o simplă femeie, te-ai făcut o eroină. Și, când mă apropii de tine, par'că simt că trebuie să mă lapăd de ori-ce gând ratăcit, să mă desbrac de ori-ce simțire prihănită, să înlătur ori-ce îndemn josnic. — Un glas lăuntric par' că-mi strigă: — „*Griji, că te apropii de o madonă!*“ . . . Numai acuma înțeleg bine ce am cetit prin cărți că femeia e chemată sa stăpânească în familie, nu prin frumseță, ci prin misiunea ei sublimă, de mamă! Da, acuma pricep cum voi, femeile, mai mult decât noi bărbații, ați fost încredințate dela Dumnezeu cu continuarea operei sale, a mântuirii și a susținerii neamului omenesc, pe pământ. . . Vouă, mai mult decât nouă, vă sună cuvintele: *Creșteți și vă înmulțiți, și stăpâniți pământul!* și iarăși

*Tu vei naște fiu și când îl vei fi născut, îi vei surâde dulce, îi vei da primele desmierdări, îl vei strânge la sân. Da, o femeie dă omului nou-venit în lume viață; o femeie îi îndreptează pașii ca copilaș; acesta ca tinăr la sânul mamei găsește mângăiere și alinare în suferințele vieții; ca bărbat o femeie îi ușurează și îi îndulcește viața, și la bătrânețe, tot o femeie, fca sa, este, care prin iubirea și prin devotamentul seu — face să mai reânvie surâsul pe buzele răci și vestejite ale cărunțului părinte. Acum înțeleg, de ce la popoarele cele culte din vechime, femeia însărcinată era privită aproape *sfântă*. Pe timpul republicelor, Grecii și Romanii decretaseră prin legi respectul ce se datoră femeii însărcinate. Ori-cine se găsea înaintea unei femei însărcinate, pe stradă ori în piață — trebuia să o salute și să-și facă drum. Marii dascăli *Socrate* și *Anaxagora* se așezară pe lângă un zid, pentru a lăsa liberă trecerea unei femei de rând, în poziție interesantă. De-asemeni, consulul Mumiu, învingătorul Corintului, porunci licitorilor sei, cari îi mergeau înainte, în piață, să aplece mănunchii fascelor înaintea unei femei însărcinate, voind prin aceasta să arete respectul ce se datorea unei femei, care poartă în sânul ei, pe un viitor cetățean. . .*

Și, îndată am alergat, ca un copil mic, la părinții noștri, de le-am spus vestea îmbucurătoare. Și dâșii, dar mai ales buna mea mamă, nu mai știa ce să facă de bucurie. Amândoi veniră îndată la noi, sărutară pe nevastă-mea, căreia tot focul sfielii și al dragostii îi isbugnise în față. Apoi, după câte-va vorbe înțelepte, ne povățuiră că încă în dimineața aceea să mergem cu toții la sfânta biserică,

ca să aducem mulțămită bunului D-zeu. Tatăl meu se duse mai de grabă la părintele preot, pe care îl vesti despre împrejurarea fericită, în care ne aflăm și îl rugă să ne cetească, după sfânta slujbă, rugăciunea obicinuită la femeile în stare binecuvântată. Iată o parte din cuprinsul acestei prea frumoase rugăciuni...

— O, Doamne D-zeule, mulțămescu-ți că m'ai învrednicit și pe mine a fi din neamul cel ales, dându-'mi bărbat după dorința inimei mele și poruncindu-'mi să adaug și eu neamul omenesc, pe pământ. A ta este puterea, al tău e și darul ce ne-ai dăruit. De aceea cad la picioarele tale și te rog din inimă, să-'mi dai ajutorul tău cel puternic, ca fructul, ce a încolțit în sânul meu, să crească nevătămat și să ajungă a vedea lumina zilei, sub paza îngerului prin care mi-ai vestit a fi fost aleasă de mamă... Cunoscut este, Doamne D-zeule, că nu în puterea omului, ci în voia ta este mersul și drumul lui, pentru-că noi sântem slabi și neputincioși spre a putea să încunjurăm toate primejdiile, la care sântem espuși. Înțelepciunea ta însă e nepătrunsă și puterea ta nu cunoaște margini. De aceea, cu inimă plină de credință, de nădejde și de iubire la tine cad și mă rog să-'mi dai, roabei tale, mângăere și putere spre a putea fi mamă, după voia ta cea sfântă. Nu cer să fiu scutită de durerile nașterii; căci tu ai poruncit ca *în dureri să naștem fi*, ci mă rog să-'mi ajuți, ca să pot suporta acele dureri și să scap cu bine. Auzi-'mi, Doamne, rugăciunea, căci ceea-ce se va naște din mine, sub îngrijirea mea va crește cu vârsta, în dar și înțelepciune înaintea ta și a oamenilor... Preotul apoi ne-a urat fericire, spunându-ne că copiii care pleacă la

drum toamna sau primăvara sânt cei mai sănătoși, mai deștepți și mai cuminți, precum și firea primăvara și toamna e mai frumos împodobită.

Ast-fel, mângăiați și întăriți cu puterea de sus, ne-am întors acasă, unde buna mea mamă cu lungă ei esperjență a început să povățuească pe soția mea zi cu zi.

Îngrijirea mamei pe timpul sarcinei.

— Draga mea noră, zise buna mea mamă, nu-ți face nici o grijă de starea în care te afli. Tot ajutorul și toată puterea *de sus este de la D-zeu*. Nașterea nu e lucru așa de greu, precum spun unele femei. Eu n'am fost așa de voinică ca tine și, cu toate aceste, am avut nașteri ușoare și copii sănătoși și întregi. Nu ascultă vorbele nerumegate ale unor femei care, îndată-ce vor auzi de starea ta, vor veni la voi cu fel de fel de povești, de sfaturi și de leacuri. Tu ascultă-le cu o ureche și lasă-le să iasă pe cea-laltă. Dacă vrei să ai un copil sănătos, întreg și frumos, întâiu și întâiu să îngrijești *ca să te miști, să te plimbi, să lucrezi și să fii tot-deauna la aer curat*. Mulțămită lui *D-zeu*, aveți odăi destul de mari, de luminoase și de sănătoase; aveți o grădină ca un raiu. Cât mai este cald, să petreci preste zi mai mult în grădinuța de flori și ferestrele odăilor să fie deschise toată ziua. După-ce se va răci timpul, vei îngriji să nu te răcești. Apoi *hainele* să-ți fie cât se poate de ușoare și de largi ca să poți răsufli lesne. Tu să nu faci ca alte neveste tinere care, ca și când li-ar fi rușine de sarcina lor, se strâng preste mijloc, și pun niște haine strâmte, de împedecă și răsufatul

și mișcărilor; împedecă întinderea pieptului, care e locașul inimii și al plămânilor. Înseamnă-ți, draga mea, *cine răsuflă rău, mistuește rău și face sânge rău, cu care femeia însărcinată hrănește rău pe copilul ei*. Strângându-te cu cingătoarea, poți să faci un mare rău copilului, din sânul tău. Dar apoi, hainele strâmte, mai ales la doamne așa numitele *corsete*, apasă sânul și împedecă formarea laptelui și a sfârcului. Am auzit de la un doftor că el a ajutat la nașterea unei femei, al cărei copil avea mânilor și picioarele strâmbe din cauză că a purtat tot haine strâmte. Apoi să te ferești, draga mea, de ori-ce căderi, de mișcări pripite, de alergări, de alunecări, de lovituri, de sdruncinări, de oboseală, care împedecă formarea bună a copilului, ori pricinuesc chiar lăpădare sau avort. O femeie născu un copil cu ceafă străvăzătoare ca sticla, încât îi se vedeau creerii prin pele din pricină că, în timpul sarcinei trecând printr'un loc strâmt, s'a frecat cu pânțele de un lucru tare... Apoi, se știe că, dacă scuturi ouăle unei găini pe timpul clocirii, puii scoși au fel de fel de scăderi, mai ales la cap...

— Dar ce să *mânânc*, dragă mamă, în starea mea?

— Ce poțtești! Nu-ți vorbă, că cea mai bună hrană e puțină carne, mai dese-ori *friptură* și mai rar mâncări cu carne. Să te cam ferești de cârnați, de șuncă și de alte mâncări afumate tare, sărate și pipărate, care-s foarte grele de mistuit. Vei mânca însă mai multe legume: mazere, fasole verde și alte verdețuri, în-afară de macriș... Poți să mânânci mâncări făinoase, lapte, mâncări cu lapte și ouă; te vei feri însă de grăsimi și mâncări prea zaharate. Fruc-

tele bine coapte fac mult bine; mai ales vei mânca unul sau două mere coapte și sănătoase în fie-care seară, când te așezi în pat, căci ajută mistuirea și calmează... Am auzit, și cred că femeia însărcinată care mănâncă multe fructe bune, are o naștere ușoară...

Nu te spăria pentru greața ce o simți la unele mâncări, nici pentru vărsături și pentru durerile ce le simți... Aceste o să înceteze de la sine...

Dar, de alt-ceva să te păzești. Să nu crezi ce-ți vor spune unele femei, că acuma ar trebui să mănânci mai mult, ca și pentru *doi*, căci alt-fel copilul ar suferi. Aceasta nu e adevărat. Copilul, în luna a doua, nu e mai mare de cât un ou de porumbel și, până în spre sfârșitul lunii a patra, creșterea lui e atât de neânsemnată, în cât mama nu-și simte de loc greutatea. Deci, îndată-ce te-ai sili să mănânci mai mult de cât ți-ar trebui ție, ai jigni sănătatea și ai vătăma desvoltarea copilului. După luna a patra, fătul crește foarte repede și, nu mai atunci începe să ceară sucuri nutritoare mai bogate. Atunci îți va crește și pofta de mâncare și aceasta va fi semnul, că va trebui să mănânci mai mult; nu însă mult de-odată, ci mai bine mai adese-ori câte-puțin; seara mai ales, nici-odată nu-și bine să-ți încarci stomacul. Atunci nici greață n-o să mai simți; stomacul nu mai slăbește; lucrarea lui se face repede și ușor.

Să beai nu mai apă curată, proaspătă; dar nici-odată prea rece, sau cu gheață. La masă poți să beai câte un pahar de vin bun; dar să te păzești, ca de foc, de țuică, de rachiu și de alte beuturi spirtoase, care strică foarte

mult stomacul. Să nu uiți încă un lucru, draga mea: doftoriile, care fac să *verși*, sânt tot-deauna primejdioase în starea aceasta; dacă vei vărsa, silită de firea ta, treacă-ducă-se; dar *nici-odată să nu-ți faci vărsături silit!*

Preste tot: *Cumpătarea și ascultarea de fire în toate lucrările femeii însărcinate, veselia și petrecerea mai ales la aer curat sânt cerințele de căpetenie ale vieții ei.*

Poftele femeilor însărcinate.

Iarna se puse de vreme. Prin postul Crăciunului, într'o frumoasă Duminecă după biserică, am plecat cu soția mea în orașul mai apropiat, să facem ce-va târgueli și să vedem o familie prietenă. Într'o băcăuie văzurăm niște *păstravi* prea frumoși, de care nu se putu mira în destul nevastă-mea; dar ea nu-și arătă dorința de a cumpără vre-o unul. Isprăvindu-ne treburile, ne-am înapoiat acasă, pe seară. Cât-ce am ajuns acasă, soția mea se duse repede la părinții mei, căroro le-a fost adus câte ce-va din târg și acolo spuse că-i vine o *poftă nebună după păstravii* ce-i văzuse în oraș, la băcănia lui N... Pe-dată văd pe mama alergând la noi, fără soția mea.

— De ce n'ai cumpărat doi-trei păstravi de la N.?

— Să vezi, Mărioara are o *poftă nebună* după păstravi!

— Cum nu i-ași fi cumpărat, dacă mi-ar fi zis numai o vorbă. Eu am întrebat-o acolo, în băcănie, să-i cumpăr ori nu? Și ea mi-a zis că nu-i trebuie păstravi. Dar acuma, de unde să-i aducem? Păraele sânt înghețate tun și la oraș cine o să meargă noaptea, când umblă haite

de lupi flămânzi? Atunci îmi zise mama: — Dar deo-cam-dată, ca să se liniștească Mărioara, trebuie s'o înșelăm ca pe un copil. Apoi o *înșelăciune, care nu strică ni-mănui, ba încă folosește, cred că nu e păcat*. Ascultă-mă, tu, dragul mamei, după-ce va veni Mărioara acasă, în fața ei trimite pe Ion (servitorul) la oraș, — la băcanul N. ca să cumpere păstravi. Zi-'i să treacă pe la noi și apoi îi voi spune eu ce are să facă, ca să nu trebuiească să meargă la oraș acuma, noaptea. Mărioara așteptând se va liniști și, cum e obosită, va adormi cu gândul la păstravi și, apoi mâne, dimineață, de sigur. îi va fi trecut *pofta*. *Stau eu bună, că nu i-se va întâmpla nici un rău!*

Zis și făcut. Farsa a reușit de minune. . . Soția mea a adormit așteptând păstravii; iar a doua zi i-am spus următoarele *despre poftetele femeilor însărcinate*:

— O tină ră doamnă, însărcinată de 4 luni, văzù într'o zi, în coșul unui băcan un țipar (pișcar), care se svârcolea cu vioiciune. Observând bărbatul său că dânsa se uită la pește cu mare poftă, voi să i-'l cumpere. —

— Nu, nu, fă aceasta, nu-'mi trebuie țiparul! — Dar, abia au ajuns acasă, când nevasta eși afară și, pe neobservate, se făcù nevăzută. Ea se duse și cumpăra țiparul, pe care îl mîncă, de viu. Când se întoarse acasă, bărbatul o întrebă, dacă a fost să cumpere țiparul.

— Ași, unde te gîndești? Cum puteam să fac eu lucrul acesta? — răspunse ea, roșindu-se și scui pând, fără să se gîndească că buzele ei, *sîngerânde încă, o dădeau de gol*. Atunci bărbatul o luă cu binișorul de mână o duse în fața unei oglinzi, și îi zise cu vorbe blânde: —

Ia privește-te, drăguță, — se poate că tu să tăgăduiești ceea-ce se vede pe gurița ta! — *Rușinându-se* biata femeie, mărturisî adevărul și de atunci nu mai *pofti* să mânânce pești cruzi.

Dar iată una și mai boacănă:

O doamnă de rang înalt, însărcinată de câte-va luni, întrebă pe o babă cărturăreasă, ce să facă să aibă o sarcină ușoară, o facere lesnicioasă și un copil frumos.

— N'ai de cât să mânânci în fie-care zi câte-o coadă de șobolan (cloțan), marinată întâiu în oțat și pipărată. — Apoi să vezi ce bine îți va merge, — zise cărturăreasa...

Și doamna începù să mânânce, în fie-care dimineată, coada cu unt-de-lemn sau cu oțat, cum mânâncă cine-va o ridiche gustoasă... O lună de zile mânâcă ea regulat coada *fermecată*, fără să fi simțit ce-va indispoziție. Dar de-odată începură a nu se găsi cozi de șobolan... Pacienta noastră se făcù bolnavă serios, și bărbatul ei chemă pe doftor. Acestuia îi spuse doamna cu lacrimi, că se teme de o mare nenorocire în sarcina ei și apoi căzù într'un lung leșin. Când se deșteptă, după numeroase stăruințe și rugăminte, dibaciul medic isbuti să afle secretul ei... Atunci medicul spuse bărbatului că mâne-zi, de-dimineată să fie de față o coadă sdravănă de șobolan și, pe cuvântul lui de onoare, o va vindecà de curioasa ei poftă.

A doua zi, când doamna se chiar gătea să înghiță coada de șobolan, medicul pe neașteptate, întră în odaie și cu glas puternic strigă:

— Pentru D-zeu, ce faci? Oprește-te, Doamnă, fie-ți milă de copilul D-tale!

La aceste vorbe, femeia încremenită, scăpă coada, iar medicul urmă:

— Mi-ai mărturisit, Doamnă, că ai mâncat trei-zeci de cozi; aceasta este foarte mult; totuși până acuma nu-ți nici o primejdie: dar *trei-zeci și una!*... Ah! citește articolul acesta și vei vedea că la *coada a 31-a ucizi pruncul!*...

Atunci, cocoana scoase un țipet de groază, aruncând departe scârboasa coadă și de atunci *s'a vindecat de acea poftă de feară.* —

Sânt femei, care ronțăie cărbuni, cretă, nisip, molos; altele arată o lăcomie mare după fructe verzi. *Poftele aceste nebune după mâncări deosebite își au pricina în sistemul nervos care, fiind une-ori în timpul sarcinii foarte excitat, face ca și organele mistuitoare sau digestive să ia parte la acea supra-excitare, cerând fel de fel de materii.* Alte femei însărcinate au *poftă nebună după podoabe:* haine în colori deschise, flori rare, sau *giuvaicale (lucruri scumpe de aur, de argint...)*

Din pildele aceste ca și din pățania ta de ieri, cred că un lucru poți să-ți însemnezi, anume:

Bărbații cuminți vor împlini soțiilor lor poftele, ce se pot împlini; iar pe cele nebune le vor refuza, căutând a le convinge despre rătăcirea lor. —

*

— Știu cât de mult îți place să fii *curată* și la trup și la haine, — zise mama nevastei mele. Acest *bun* obicei n'ai să-ți părăsești, mai ales acuma. Cum ești tu o nevăastă voinică, *băile căldicele îți fac un mare bine, mai ales la*

începutul și cătră sfârșitul sarcinii, în luna cea de pe urmă; dar să bagi bine de seamă, să nu-ți înmoi picioarele în apă rece, când vei fi asudată și să nu treci repede dintr'un aer cald într'altul rece.

Mai mult ai să te îngrijești, draga mea, ca să duci *o viață liniștită*. Mulțămită lui Dumnezeu, ai un bărbat destul de bun, destul de cu minte, care știe ce-ți face bine în starea aceasta. Aveți și la casa voastră, și este și la noi, tot ce doriți, în cât n'ai de ce să te năcăjești, nici chiar să te neliniștești; dar nici din cale afară să te îmbucuri. În starea ta, ori-ce bucurie mare, ca și ori-ce durere, ori-ce frică sau spaimă, ca și toate greutățile, ce înăbușesc viața, pot să aibă urmări rele pentru făt. Deci caută să fi liniștită, mulțămită și veselă. Când vei fi intrat în luna a șasa, atunci să bagi de seamă, să te păzești de ori-ce atingere mai înfocată cu bărbatul tău, pentru-că aceasta îți poate pricinui boale grele și ție și fătului. Spune-i și bărbatului tău să caute și să citească în cărți despre lucrul acesta! — Eu, când eram ca și tine, dimineața când mă sculam, pe lângă rugăciunea dimineții către Maica-Domnului, mă gândeam tot-deauna la o zicătoare înțeleaptă și frumoasă care, de câte-ori îmi veneau gânduri supărătoare, o tot ziceam în minte și așa scăpam de cugețele ce nu-mi plăceau. Tu, draga mea fică, ai mai multe mijloace să-ți alungi și grijile și urâtul de cum aveam eu. Tu ai aci această grădină ca un raiu, aveți odăile frumoase și curate ca cele mai frumoase biserici; ai aci aproape școala cu copiii zglobii și veseli. Când vin și să duc de la școală, când se joacă în curtea școlii, tot-deauna, să-ți

lași pentru o clipă-două ori-ce lucru ai avea și să-ți privești. Alergările, glasurile și jocurile lor nevinovate, veselia lor îți vor alungă gândurile triste și îți vor aduce din nou voe bună. În sările de iarnă vei citi cu bărbatul tău povești frumoase și cărți folositoare despre creșterea copiilor, că acuma, har Domnului, sânt și de aceste, nu ca pe vremea mea când, în-afară de Călindar, ce-va carte de Doamne-ajută nu prea vedeam. Apoi, cât mai adese să te gândești la *Prea-cista*, de la care noi femeile nădăjduim și avem tot ajutorul... Așa îți vei ușură sarcina. Dar mai ales, să nu dai crezământ vorbelor cu care îți vor umplea capul vecinele și cunoscutele... Alte lucruri poate să-ți mai spue și bărbatul tău, din cărțile ce le are el la îndemână. —

Influența inchipuirii asupra femeii însărcinate.

Și, cum a zis mama, așa s'a întâmplat. Îndată-ce s'a răspândit prin sat vestea că soția mea e în stare interesantă, începură să vină femeile, ca la moară: veneau și neveste tinere și femei bătrâne, unele cu povești despre nașteri nenorocite, despre lăpădări primejdioase, altele cu îngroziri despre casuri de moarte, cu capul-a-mână. Și, atunci, biata nevestă-mea începù a se teme și a se spăimânta; dar apoi își aducea aminte de poveștele înțelepte ale bunei mele mame și iarăși se mai liniștea. Alte femei, mai ales bătrânele veneau cu doftorii, cu descântece. Soția mea le ascultă pe toate și apoi, după-ce plecau, mergea de se sfătuia cu mama; iar seara, când eram liber, mi le spunea și mie și atunci căutam să o liniștesc după poveștele ce le aveam scrise de către oameni pricepuți în lucrurile aceste.

Intr'una din zile venise la noi marea vrăjitoare din sat, renumita *Cireana*, care află pe nevastă-mea veselă și râzând de micile »*ponturi*» sau figuri ce făcea în curte *Hector*, cânele nostru de casă.

— D'aule-o, coconiță, mânca-ți-ași ochișorii, pentru D-zeu, nu te uită *așa cu poftă*, și *nu te miră* de acest *diavol* împelițat. (Hector era negru, cu părul ca astrahanul cel mai fin.) O să faci un puiu de drac, ducă-se în petri! — Haid, repede, scui-pă în sân și să beai apa descântată, ce ți-o fac îndată!

Și nici una, nici două, nevastă-mea, adânc impresionată și oare-cum spăriată, urmă instinctiv povețelor babei *Cireana*. După-ce beu apa descântată, baba îi spuse o întâmplare, din copilăria ei.

— Să vezi, coconiță, ce s'a întâmplat acù-s vre-o 50 de ani și mai bine, *boeroaicei* de-acì, din sat. Era Domnia-ei tinerică și frumușică și însărcinată, chipul ca D-Ta. Eră chiar pe vremea asta, în spre toamnă. Venise în sat un țigan cu un urs, care sărea și jucă de lumea alergă ca la minune. Țiganul se duse cu „Mărtin“ și la curtea boerească și acolo ursul începù să joace mai dihai de cât ori-și-unde. Se adună lume multă și era veselie mare. Atunci eși și coconița în pridvor de se uită cu *mirare* la urs. Așa ce-va nu mai văzuse Domnia-ei în viață; *se miră și se înfioră de acea mătăhală urâtă în cât zi și noapte nu-'i eșîă din minte*; ea începù să sufere mult. . . Și ce să vezi, când după șapte luni *născù o mirozenie, un copil cu botul, cu mânila și cu picioarele de urs!* Moașa a îngropat de viu acea mirozenie de copil; mama a murit

de spaimă și de rușine, și boerul s'a dus în lume, de nu i-s'a mai auzit de nume; iar copilul îngropat s'a făcut *pricoliciu* și se arată și astăzi, în nopțile întunecoase, prin dărâmurile caselor boerești. — Povestea aceasta mișcă adânc pe biata mea soție. Frica de care fû cuprinsă crescû, când și mama îi spuse, că vrăjitoarea Cireana i-a spus adevărul despre coconița boerului N. Când am sosit eu acasă de la școală, am aflat pe nevasta mea culcată pe pat, foarte schimbată; tremură din tot trupul; fața ei era ca a unei moarte, buzele vinete și ochii intrați în cap și rătăcind fără țântă în coace și în colo. Mama îngrijorată statea lângă dânsa...

— Pentru D-zeu, ce s'a întâmplat?

— Liniștește-te, dragă bărbate, că acuma, când te văz, mă simt mai bine!...

— Ce s'a întâmplat?... Spuneți-mi mai repede, pentru numele lui *D-zeu*, că îmi vine să înnebunesc!...

Atunci mi-am reamintit a fi cetit în »*Higiiena și Filosofia Căsătoriei*« despre *influența închipuirii sau imaginațiunii femeilor însărcinate asupra fătului*. Mi-am luat repede aceasta carte și am căutat să mă liniștesc și să lămuresc și pe femei asupra acestui fapt... Seara, după-ce am cercetat bine aceasta și ne-am liniștit, i-am spus nevastei mele următoarele:

Iată, draga mea, cum sta lucrul cu nașterea *miroze-niilor* sau a *monstrilor*... Vei înțelege și tu că este o legătură strânsă și o potriveală foarte înrudită între părțile lăuntrice sau organele mării și ale fătului. De pildă, dacă

mama însărcinată se *sperie rău*, când pe neașteptate o mușcă un câne la uu picior, și copilul ei poate să poarte semnul mușcăturii la același picior și în același loc. Mamii mele, când era însărcinată cu sorioara mea, lucrând în grădină, îi căzuse de-odată pe gât o *omidă* și ea se înfricoșă așa de tare, în cât sorioara poartă semnul omidii, pe gât în același loc. Doamna Ludovica Borgovan din București spune că băiatul lor Nicu — în clasa VII. gimnazială, are în sân *semnul unei castane*, ce o luase dânsa, odată, în sân când era însărcinată cu Nicu. Iacob, regele Angliei simțea fiori și leșină de câte-ori vedea o sabie scoasă din teacă, fiind-că mamă-sa, când era însărcinată cu dânsul, a văzut cum dușmanii ei îi uciseră un secretar și ea însa-și primise câte-va răni ușoare. . .

Apoi încă ce-va. Frica, spaima, sgârsciurile sau spasmele, bucuria prea mare pot să *grăbească* nașterile, (și atunci mama lapădă sau avortează), sau pot să le *întârziese* cu câte-va zile, ori pot să schimbe lucrarea organelor, mai ales a mitrii, unde se află fătul, și atunci se întâmplă nașteri grele, primejdioase. Aceste sânt întâmplări de toate zilele. . . Închipuirea sau imaginația bolnavă, *chinuitoare mai multă vreme, așa numitele idei fixe* pot să producă o sguduitură adâncă în mitră, care la rândul ei lucrează drept asupra fătului și îl face să simtă schimbările ei. . . Alt-cum fructul, chiar la începutul ființei sale, resistă de obicei la influința imaginațiunei și nu-î cedează de cât în foarte rari casuri deosebit de neregulate; cu atât mai mult resistă fătul, după-cum e starea ta de acuma, draga mea soție.

Causele care, cu adevărat, lucrează în mod păgubitor asupra fătului, vin de aiurea. Ast-fel apăsarea neântreruptă și fără socoteală a hainelor prea strâmte asupra pântecelui, lovituri pe părțile acestuia, lovituri care pot vătămă partea corăspunzătoare a copilului, căzăturile, sdruncinările și isbiturile mamei; jocul sau dansul obositor, alergăturile, ostenelele prea mari; țipetele și strănutățile sdruncinătoare, întinderea lenevoasă a brațelor, a picioarelor, a corpului întreg . . . . toate aceste pot produce umflături, pociri sau diformități și frânturi în organele din-năuntru ale mamei, care pociri apoi se întipăresc și pe părțile corăspunzătoare ale fătului.

Prin urmare, toate *scăderile, pocirile și mirozeniile sau monstri* sânt produse: sau de *o puternică mișcare locală și de îngrămădirea prea mare a supărărilor, sau de o slăbiciune mare a unui organ din-năuntru, foarte arare-ori de o spărietură trecătoare*. Firește că o închipuire bolnavă, slabă sau neregulată adaogă și mărește ca-surile de nașteri curioase. Dar, tu draga mea, nu suferi de nici o mișcare puternică, de nici o slăbiciune vădită a vre-unui organ din-năuntru; *tu nu ești nici fricoasă, nici supărăcioasă din cale afară*; din contră ai dat dovezi de un curaj mai mult de cât bărbătesc. Și apoi, și fructul nostru, al unor oameni așa de bine făcuți și legați, trebuie să fie mult mai bine alcătuit, de cât să se schimbe după auzirea unei povești, care cine știe cum s'a întâmplat, sau după plăcerea trecătoare ce ai simțit jucându-te cu Hector, care-i ce-va foarte obicinuit, pe când boeroaica nu mai văzuse ursul jucând și urlând. Dacă toate mamele însărcinate cuprinse de câte-o frică, de câte-o spaimă, de câte-o

bucurie sau de câte-o poftă nebună ar poci pe feții din sânul lor, atunci ce s'ar alege din neamul omenesc? În scurtă vreme ai vedea printre noi ființe, ce n'ar fi nici oameni, nici dobitoace: pe unele le-ai vedea umblând în patru picioare, altele cu bot de câne, de vițel în loc de obraz, altele cu coarne; . . . cu urechi de măgar și așa mai departe, fiind-că nici o femeie însărcinată nu vei găsi, care să nu fi fost *spăriată* vre-odată.

Așa dară, rogu-te, alungă-ți gândurile rele, ce-ți cuprind mintea și liniștește-te, căci de sigur n'o să sufere pușorul nostru nici o pocire din cauza întâmplărilor neînsemnate de azi, care nu ți-au pricinuit nici o sguđitură puternică în ființa ta. Adu-ți aminte, draga mea, că preste noi oamenii mai mult de cât întâmplările bune sau rele, se întinde *îngrijirea Prea-bunului și Marelui D-zeu*, ale cărui planuri vecinice nu pot fi strămutate nici de mințile oamenilor, nici de puterea timpurilor. D-zeu a poruncit strămoșilor nostri din veac să crească, și să se înmulțească, și să stăpânească pământul; a poruncit dară ca femeea să nască fii după chipul și asemănarea omului și nu a dobitocului: *Iacă fiii sânt moștenire dela D-zeu; fructul pântecelui o răsplătire este.*)* Copiii sânt o sămânță dumnezească.**)

Și apoi știu bine, precum știi și tu despre mine, că credința, frica și mila Domnului le avem vii în sufletele noastre. »Dară mila lui D-zeu ține din veci și în veci spre cei ce se tem de dânsul«.

*) Psalm 127 v. 3.

**) Malachia Proor. Cap. II., v. 15.

După aceste povețe înțelepte, soția mea s'a liniștit și a început să trăească cum a povățuit-o buna mea mamă: hrană, băi, lucru potrivit, mișcare în aer plin, în grădină... Așa era chipul ei de traiu; *dânsa era veselia intrupată!*
Să nu se uite:

Casa omului e oglinda stării lui. Mama e încredințată dela Dumnezeu cu urzirea neamului omenesc, pe pământ! Fericiți sânt cei-ce nădăjduesc în Domnul... Copiii lor sânt moștenire dela Dumnezeu.

Tabla de materii.

	Pagina
Familia învățătorului V. Bârgăoanu	3
Creșterea învățătorului Bârgăoanu	5
Logodna învățătorului Bârgăoanu	9
Cununia învățătorului Bârgăoanu	16
Căsnicia noastră	21
Casa noastră	34
Mama	44
Ingrijirea mamei pe timpul sarcinei	49
Poftele femeilor însărcinate	52
Influența închipuirii asupra femeii însărcinate	57

Din

„Biblioteca poporală a Asociațiunii“

au apărut:

- Nr. 1. Povestiri (I.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul* . . . . . fil. 20
- Nr. 2. Povestiri (II.) din viața țăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul* . . . . . fil. 20
- Nr. 3. Despre cărțile funduare și întabulări, de *Dr. Valer Moldovan* . . . . . fil. 30
- Nr. 4. Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de *Emanuil Ungurean, Dr. Elie Cristea și Nicolau Ivan* . . . . . fil. 20
- Nr. 5. Casa părintească, crescătoarea indivizilor și popoarelor, de *Ioan Popoa*, fost profesor la gimnasiul român din Brașov . . . . . fil. 20
- Nr. 6. Despre testament. Explicarea articolului de lege XVI, din anul 1876, de *Dr. Valer Moldovan* . . . . . fil. 30
- Nr. 7. Poșta, telegraful, telefonul. Noțiuni generale despre instituțiile poștale, de *Gavr. Todică* . . . . . fil. 20
- Nr. 8. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea I. de *V. Lazăr* . . . . . fil. 20
- Nr. 9. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea II. de *V. Lazăr* . . . . . fil. 20
- Nr. 10. Grădina de legumi, de *Ioan F. Negruțiu* . . . . . fil. 30
- Nr. 11. Cultura cucuruzului, de *Ioan F. Negruțiu* . . . . . fil. 20
- Nr. 12. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea I. Familia, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . fil. 20
- Nr. 13. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea II. Ionel de un an, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . fil. 20
- Nr. 14. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea III. Ionel până la șese ani, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . fil. 20
- Nr. 15. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea IV. Ionel la școală, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . fil. 20
- Nr. 16. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea V. Ionel la școala vieții, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . fil. 20

